

CONCETTA LA MAZZA

Doriwwer eraus dem bloen Himmel

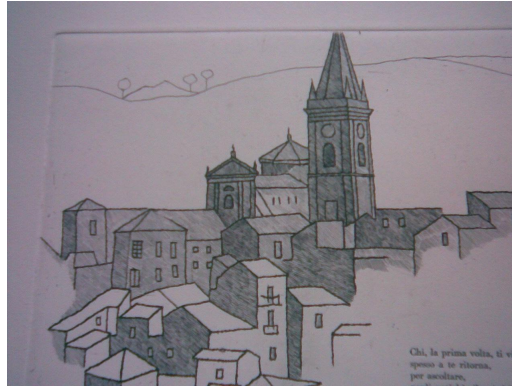

Biographie

Concetta La Mazza gouf 1936 zu Novara di Sicilia gebuer, eelst Duechter vum Domenico La Mazza an der Teresa Correnti. Am Joer 1950, no enger schmerzhafter Period vun "Vertrauen" un hirer Mammesprooch, ass si bei hiren Elteren zu Domodossola ugeschloss, wou si nach ëmmer zesumme mat hirem Mann Giuseppe wunnt. Hien huet dräi Kanner: Armando, Luciano an Daniela. Viru kuerzem ass den iwwerwältegend Wonsch seng Kandheet zu Novara ze erënneren a säi Geescht gekräizt an hei ass d'Gebuert vun dësem intimen, perséinlechen Tagebuch, awer voller Anekdoten a Referenzen op d'Ëmwelt vun där Ära: d'Stad, d'Land, d'Leit, d'Gewunnechten, Traditione vun deem Territoire an den däischtere Jore vum Zweete Weltkrich.

Déi primordial Energie vum Schreiwen

De klenge Concetta gëtt hire Monni uvertraut a géint hire Wëllen gezwongen, zu Castrangia an engem Huel wäit vun der Stad an hire Klassekomeroden ze liewen. Sou reest hien seng perséinlech Via Crucis an der Einsamkeet an den haarde Krichsjoren tëscht Hunger, Ignoranz vun der Zäit, Apelglawen a Mësshandlung. Nom Krich déi inévitablem Emigratioun an den natierlech schwierigen Start am Norden.

Dat alles gëtt erzielt duerch de Bléck vun engem klengt Meedchen, dat an hirem Erënnerung d'Phasen vun hirem eegene Wuesstem erëmkuckt an dat eis mat iwwerraschender Frëschheet an engem subtile Fuedem vun Ironie de Genoss gëtt - endlech - eng emblematesch Geschicht vun eiser Famillgemeinschaft ze liesen, kapabel eis déif ze beweegen an déi jidderee vun eis gehéiert.

An dësem kuerze Roman vum Concetta La Mazza ënnersträicht d'Schreiwen all Regel a geet zrëck an d'Origine, fräi vun all formelle Schematismus, gedriwwen vun enger arcaner interner Vitalitéit, gëtt et e rësele Floss, deen alles iwwerwältigt, et ass de Stréimreen vun der Séil.

D'Figure vun de Monni, Antonia a Michele, sinn onvergiesslech, sou wéi d'Bild vum Novara onvergiesslech bleift, sou generéis, ëmfaassend a séiss wéi et haart an haart ass.

Schlussendlech de schwierigen Iwwergang an d'Jugendzäit, wann dat irreparabel geschitt, mä de klenge Concetta gëtt net op dat tragescht Schicksal, dank hirem Courage an onwësseger Hoffnung an Zukunft, dank hiren Aen, déi konnten kucken ... iwwer den Himmel blo!

NINO BELVEDERE

"Fir mech huet den Uerder ugefaang. Et war wuel e waarmen Dag, de Summer 1938 huet ugefaang, ech war zwee Joer al a meng Tatta ass komm fir mech opzehuelen. An enger Stoffbeutel huet si eng Blouse an zwee Puer Hosen gesat, dunn net bewosst alles wat ech mäi Haus verlooss hunn. Ech war sou kleng datt ech net konnt realiséieren datt meng Via Crucis deen Dag géif ufänken.

Doriwwer eraus dem bloen Himmel

Kapitel eent - D'Haus vum Papp

Et ass elo eng al onbewunnt Ruin, erstéckt vu Spinneweber a vu Motten geknallt, awer viru laanger Zäit, zu Novara, enger Stad déi ënner enger majestéitescher Festung an de Bierger vu Messina läit, an enger Gaass am Engia Distrikt war en Haus no bei de Sprangbur. D'Frontdier huet op eng intern Trap opgemaach, déi op den éischte Stack gefouert huet, wou et e klenge Raum mat enger hëlze Plank war: et war d'Schlofkummer. Dir sidd eropgaang an do war d'Kichen, wann een dat esou nenne kéint. An engem Eck stoung eng Steenplack, op där d'Feier gebrannt gouf, an en Eisenstativ, dee benotzt gouf fir den Nuddelendëppen ze setzen. Virun, op der Mauer hänken,

schwarz wéi Pech, eng hëlze Schaufel, zwee Séien, eng kleng an eng grouss, den Uewen fir Brout ze baken, op der Säit eng hallef verfault Këscht, en Dësch, zwee "Furrizzi" an e puer rësele Stull. Endlech gouf et e Raum, mat engem klengen Balkon mat Vue op d'Gaass, wou et kaum Plaz war fir en Eenzelbett. Dat Lach war d'Kinnekräich, wou de Grousspapp gewonnen huet, deen 1934 Wittfra war. Ennert der Trap gouf eng Steng Latrin mat engem hëlzenen Deckel geschaf. Well et keng Kanalisatioun gouf, muss déi lescht gedéngt hunn fir de Gestank ze reduzéieren, dee fräigelooss gouf. Natierlech hat d'Haus kee fléissend Waasser an Elektrizitéit, Komfort, déi och d'Baronen an deenen Deeg net haten. Donieft war eng hëlze Paart, déi op de Bauerenhaff gefouert huet, wou d'Hënn op d'Holz stoungen.

An dësem Eck, aus der Welt, gelieft meng Mamm, déi eng Näscht war, zesumme mat mengem Grousspapp, zwee Bridder an eng Schwëster, all méi al wéi si, bestuet an och zu Novara gelieft. Meng Mamm war blond, dënn, ganz bréheg vu Bau, si hat ganz delikat Fonctiounen a wat am meeschte bemierkbar un hirem Gesiicht war, wäiss wéi Mëllech, waren zwee grouss blo Aen, bal ëmmer Angscht an traureg. Vläch war de plötzlechen Doud vun hirem Mamm, wéi si véieranzwanzeg war, d'Ursaach vun hirem kiereperlecher a moralescher Zerbruechechkeet.

E puer Joer nom Doud vu menger Groussmamm huet meng Mamm, dank der Interventioun vun enger vun hire Fraen, hire Pränz Charming kennegeléiert. Mäi Papp huet zu enger Adelfamill aus Badiavecchia gehéiert, déi eng Taverne mat Tubaksgeschäfte a Liewensmëttel gefouert huet. Et war eng Famill vun haarden Aarbechter, a mäi Papp war, duerch all Konten, e ganz schéinen, grouss, donkel, selbstvertrauen an entreprise Mann. Hien huet an engem Weiler wäit vun der Stad gewonnen: Dir kënnt zu Fouss, an engem gudden Tempo, an

enger hallwer Stonn. Sâi Papp huet Holzkuel gezunn. D'Mamm war eng dynamesch Fra, de Moien ass si mam Mulle op Novara gaang fir d'Wueren ze kafen, déi am Geschäft geliwwert goufen: Tubak, Salz an lessen. Si huet sech ëmmer elegant mat engem grouse schwaarze Schal ëm den Hals gekleet, an huet souguer d'Zeitung kaaft fir hir Clienten informéiert ze halen. Et war deen eenzege Buttek an der Weiler an et war kee Mangel u Wuelbefannen an deem Haus, obwuel et aacht Mond waren fir ze fidderen.

Spéit am Owend huet hien den elo getippten Clienten - a sengem Portemonnaie - ostentativ gehollef andeems hien de Wäin mat faarwege Soda verdënntem huet. Well d'Kanner net ëmmer d'Aarbecht vun hiren Elteren ierwen, hat mäi Papp de Schouster säi Beruff geléiert. No engem Engagement, deen e puer Méint gedauert huet, sinn mäi Papp a Mamm, eemol bestuet, hiert Léiftnascht am Haus bei der Sprangbuer am Engia Distrikt gaang. Genau néng Méint méi spéit sinn ech op dëser Welt ukomm an, no engem hellege Südbrauch, hunn ech den Numm vu menger Papp-Grousmamm, Concetta, geholl. Trotz mengem zaarten Alter hat ech däischer a gestreift Haut, ech hunn ëmmer gekrasch. Well mir keng Krëpp haten, war mäi Grouspapp gezwongen mech de ganzen Dag an den Äerm ze kräischen, an nuets schlofen ech am grouse Bett mat mengem Papp a Mamm. Op alle Fall war ech ganz ellen an onerwaart. E puer Méint méi spéit, gesinn datt Aarbecht am Land knapp war, huet mäi Papp decidéiert op Sardinien ze schaffen. Wéi hien op déi aner Insel fortgaang ass, huet hien seng Mamm mam kräischenden Puppelchen an eng aner Kreatur an hirem Bauch verlooss.

Wann ech zwanzeg Méint al war meng Schwëster Rosa gebuer. Den Numm war seng Grousmamm senger Mamm. Am

Géigesaz zu Concetta war d'Rosa - erëm menger Mamm no - schéin, wäiss a rosa am Teint, brong Hoer, déi en harmonescht Gesiicht cadréieren mat zwee schéine bloen Aen: eng Blumm, wéi hiren Numm! Sou vill esou, datt wéi meng Mamm an de Sprangbuer gaangen ass fir Waasser mat Rosa an den Äerm ze kréien, hir Frënn hir gefrot hunn, wéi et méiglech wier zwee komplett verschidde Meedercher op d'Welt ze bréngen. - Wien ass hei, Rusina, jo, du bass Billiac, awer deen aneren ... - Dësen, Rosina, ass schéin, awer deen aneren ... soten d'Frënn mat enger Grimasse vun hire Lippen. Mëttlerweil sinn ech an dëser Situatioun weider onroueg, wéi wann ech d'Viraussetzung vu menger Uergel gefillt hunn, déi Gott sei Dank erlieft gouf, och wann net mat Demissioun.

Fir de Rescht vun der Geschicht ze erzielen, muss ech lech als éischt meng Tatta Antonia virstellen, kuerz zì 'Ntuoia. Si war menger Mamm hir eeler Schwëster, et war e siwwenzéng Joer Ënnerscheed tëscht deenen zwee. Si war eng kuerz, plump Fra, mat dreckeg Hoer an hir Aen gefall. Säi vernoléissegte Gesiicht huet méi al ausgesinn wéi hie war an a sengem eidele Bléck war et nëmmen esou vill Ernidderung. Mat zwanzeg, deemools bestuedbaren Alter, bestuet si hirem éischte Koseng, dee just vun der Aarbecht am Sempione Tunnel zréckkoum, dee Witfra war an en dräi Joer ale Jong hat. Dëse Mann, mäi Monni Michele, de Monni Micheri, war e kuerze Mann an huet ausgesinn wéi déi plebeesch Kopie vum Kinnek Vittorio Emanuele III, hien huet an engem Haus gewunnt, dat hien an enger ganz charakteristescher Strooss vun der Stad mat Schrëtt bal zwee Meter breet gehéiert. Et war e schéint Haus. Um Rez-de-Chaussée war d'Schräinergeschäft mat engem groussen zentrale Comptoir mat engem Vize, zwee Wandschränke wou hien Raspen, Meisselen, Gimlets, Guts a Schnéi gelagert huet,

eng Dréibänk fir d'Féiss vun den Dëscher déi hie gebaut huet, e Schleifrad ze maachen zerwéiert fir Fligeren a Klingen ze schärfen, en Holzofen mat engem Kasseroll fir de Klebstoff ze flässeg, Brieder iwverall gestapelt, e puer Seeën un der Mauer befestegt, e puer Gléckszeuge wéi Houfeisen, Geesshorn a Schildkröthaut, kuerz, eng vun déi Plazen, déi elo nëmmen zu der Welt vun Erënnerungen gehéieren.

Eng hëlze Trap huet op den éischte Stack gefouert, wou zwee grouss Zëmmer mat Keramikplécke waren, e Luxus deemools, e Sideboard vu mengem Monni, e Canapé, en Dësch an e puer Still mat Raffia, eng Zort Geméis Seel, gewéckelt. Vum klengen Balkon mat Vue op d'Strooss Mëtt August, wéi de Cortège vun der Assumption Richtung Abtei geklommen ass, konnt een de gekréinte Kapp vun der Madonna mat der Hand beréieren. Vum zweete Stack konnt een awer de Rocca Salvatesta gesinn a virun, duerch eng Rëss tëscht den Haiser, konnt een déi herrlech Landschaft vun de Bierger bewonneren, déi sech lues a lues doriwwer eraus, iwwert den bloen Himmel erstreckt, bis op d'Mier, wou virun allem an de coolen Fréijoersdeeg wou et kee Niwwel war, konnt Dir de Vulcano um Rand vum Horizont gesinn an dann Lipari, Stromboli an all déi aner Inseln: en natierlech Spektakel, eng glänzend multifaarweg Postkaart.

Eng aner Trap gong op den éischte Stack, wou d'Kichen an d'Schlofkummer waren, déi éischt ganz grouss war mat engem Holzofen fir Brout an engem Goss-Kuelenuewen fir ze kachen ausgestatt. Et war ouni Zweifel e schéint Haus, ofgesi vun der Onbequemlechkeet vun der Kichen ouni Spull mat Drain fir déi wesentlechst Hausaarbechten auszeféieren. Deemools waren e puer Komfort nach ondenkbar. Tatsächlech gouf d'Waasser aus dem ëffentleche Sprangbuer an engem Zinkträger geholl an duerno op den zweete Stack geholl, wou et an e grousst

Terrakottabasseng gegoss gouf fir d'Platen ze wäschen. Well et keng Drain am Spull war, gouf d'Waasser aus dem Basin zréck op de Rez-de-Chaussée bruecht an an d'Toilette geheit. Fir eng Fra war et ganz ustrengend Aarbecht. De servilen an erniddréierenden Zoustand, bis zur Grenz vun all mënschlecher Ausdauer, huet säin Héichpunkt um lessen erreecht, wéi d'Tante Antonia, aus Respekt virun hirem Mann, vun deemselwechten Teller huet misse iessen, wou hie virdu giess huet, a vläicht de Pätter. widderholl déi selwecht Saach, mee ech hu keng kloer Erënnerung vun dëser.

De Monni Michele war en däischeren a knaschtege Mann, sou haart schaffen wéi hien domm war, hien hat e Sandsteen Mallet amplaz vun engem Häerz. Ech hunn ni e Glimmer vun Zärtheit oder Matgefill vis-à-vis vun aneren a sengen Ae gesinn. Si huet hir Tatta doheem gehal fir no hirem Jong ze këmmen, si huet him d'lessen ze preparéieren, seng Knecht ze handelen an ëmmer Jo, Jo, Jo ze soen. Hie konnt net emol op de Balkon erauskucken, soss géif et lenger ginn, während hie bal all Owend no der Aarbecht mat senger Frënn an d'Kierch gong fir ze drénken.

Hien ass stagnéiert heem komm, gedränkt a Schweess a mat esou stinkenden Otem, datt et onméiglech war bei him ze sinn. Amplaz, meng Tatta, duerch d'Ueleg Luucht, gewart him bis spéit an der Nuecht ouni emol iessen. Wann de kleng Kinnek zréckkum - dacks hat en net emol d'Kraaft fir d'Trap erop ze klammen - huet hie sech erschöpft op der stëpseger Aarbechtsbänk verlooss an déi ganz Nuecht do bliwwen fir nüchtern ze ginn. D'Tatta Antonia huet hien trotz allem mat engem Mantel bedeckt a sech léiwer niewend him gesat fir bis de Moien iwver hien ze kucken. Sou sinn d'Jore vergaangen an am Austausch fir sou vill Engagement konnt si net emol goen fir hir

Famill ze besichen fir Szenen ze vermeiden. Hien, jalous, kleng an dominéierend, ass gaang fir hir Staudenfuedem, Kamm, Hoerclips an aner Saachen ze kafen, fir ze verhënneren, datt si d'Haus verléisst. Wéi si op eng Hochzäitszeremonie invitéiert goufen, ass de Monni Michele net bis de leschte Moment heem komm an d'Tante Antonia konnt net eleng goen, bis d'Famill et fäerdeg bruecht hunn hire Mann ze verfolgen. Heiansdo hunn se et fäerdeg bruecht hien ze iwwerzeegen, aner Mol ass hien pünktlech ukomm awer dann, matten an der Party, ass hien verschwonnen an d'Tatta Antonia ass enttäuscht a leed, ganz enttäuscht heem komm. Wéi d'Zäit vergaang ass, huet si Batterkeet an Trauregkeet gesammelt, net fäeg mat jidderengem ze entlaaschten, well si isoléiert war, a war Viruert fir grausame Kappwéi an Zännwéi, déi hatt fir Wochen um Enn gefoltert hunn.

Enges Daags huet en Noper, ganz gudden a fromm, de Monni Michele geruff an him bestrooft fir all déi Mësshandlung, déi hien seng Fra gelidden huet: - Dir sollt lech schummen - si huet him geruff - fir eng Fra esou ze leiden ... Antonia muss e bësse Loft, Dir musst hatt net doheem trennen, hatt soll erausgoen, an d'Mass goen, bei Familljememberen goen, wéi all Chrëschten. Virun allem muss si spadséiere goen, dat ass deen eenzege Wee de Kappwéi geet... - d'Nopesch huet eng kuerz Paus gemaach, huet dunn weider gesot: - manner wéi eng Stonn vun hei ewech, zu Fouss erof op eng Maulpuer, mir hunn e bësse Land an e klengt Haus ganz bescheiden mat enger Kichen ënner dem Daach an engem aneren liicht fiichten Zëmmer deen am Summer als Schlofkummer benotzt ka ginn. An dësem Land ginn et Haselnussplanzen, Feigen, Mandarinen, Mispelen, Drauwe, Zizzole, Äppel, Biren, Oliven, kuerz, all gutt Saach vu Gott.

Wéi Dir wësst, muss ech nom Doud vu mengem Brudder op meng Tatta këmmere an ech kann net méi ëm d'Land

këmmeren, dofir hunn ech geduecht et ze verkafen. Firwat kaaft Dir et net? Sou hätt deng Fra d'Méiglechkeet gutt Loft ze otmen... Am Ufank huet de Monni Michele gezéckt, awer dunn ass hien op Besuch gaang a war och iwwerzeeget et ze kafen. A kuerzer Zäit gouf de Kontrakt ënnerschriwwen an d'Propriétéit gouf säi. Sou huet de Lookalike vum Vittorio Emanuele III, ëmmer méi schlau a verréider, der Tatta Antonia proposéiert: - Dir léiert Figgen ze picken a se dréchen ze loossen. Wann Dir Kleeder wäsche musst, gitt Dir erof an de Floss a kritt d'Waasser fir ze drénken an ze kachen, andeems Dir e Lach an de Sand gräift fir se ze purifizéieren.- Mir kënnen an d'Pensioun goen fir op der Land ze liewen: Ech schaffen als Schräiner fir d'Familljen déi an den nooste Weiler vu San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia a Piano Vigna liewen. Et wäert am Wanter onwuel sinn, wann de Floss mat Waasser schwëllt, awer ech wäert dëst Hindernis iwwerwannen. Dir, op der anerer Säit, wäert kënnen d'Land genéissen. Mat niddergeloossene Bléck huet d'Tatta Antonia nach eng Kéier gemaach, wéi si bestallt gouf: - Cuomu tu voi, eu fazzu.- Wéi Dir wëllt, ech maachen et, huet dat aarmt Meedchen gehorsam geäntwert.

Kapitel zwee - Aus dëser Welt

Am Ufank vum Fréijoer 1936 sinn dat aarmt Meedchen an hire Monni Micheri op Castrangia geplënnert, an der Landschaft, nieft dem Bett vun der Baach. An de verschiddenen Weiler vu Badiavecchia, San Basilio a Vallancazza huet d'Wuert verbreet datt hien nach ëmmer verfügbar ass an d'Leit him fir Aarbechtsplaze geruff hunn. Deemools war et de Brauch, och wann et haut komesch schéngt, datt wann se en Dësch, eng Fënster, eng Dier oder e Kleederschaf gebraucht hunn, si de Schräiner geruff hunn an hien an hirem Heem gehost: si hunn him eng Aarbechtsbänk improviséiert an si hunn dat néidegt Holz zur Verfügung gestallt. De Monni Michele huet d'Instrumenter matbruecht an ass op der Plaz bliwwen bis d'Aarbechte fäerdeg waren.

Si hunn hie geruff fir e Bam ofzeschneiden an hunn en e puer Joer dréchen gelooss. De Bamstamm gouf dunn op enger Mauer montéiert. De Schräiner huet d'Séi vun uewen an en Assistent drënner gehal: "Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia" (Séi oder grouse Meeschter loosst eis d'Këscht muer maachen).

De Bamstamm war op enger Mauer montéiert. Mat enger

riseger Séi krute si d'Brieder an domat hu se Fënsteren, Better a Kleederschaf gebaut. Fir dës Aarbecht ze maachen, ass hien um 4 opgestan an ass mat sengem Haisersack an Nolen opgaang. Wéi hien bei him ukomm ass, hunn d'Clienten him frësch Mëllech mat Zwiebel an e Stéck Brout ugebueden. Mëttes en Teller Nuddelen an e Stéck Kéis. An der Dämmerung huet hien opgehalen mat schaffen a si hunn him e puer hausgemaachte Brout als éischt Depot ginn, ier se e Sonndeg zu Novara d'Rechnung bezuelt hunn.

E puer Joer si vergaangen an de Jong, den Turillu, war opgewuess an hat aus der Hand verstanen, datt hien net virgesinn huet, fir näischt op der Welt, de Rescht vu sengem Liewen isoléiert am Land ze verbréngen. Hien hat säi Papp säi Beruff geléiert, awer wollt sech spezialiséieren an Schräiner ginn. Hien huet et fäerdeg bruecht säi Papp ze iwwerzeegen, hien an eng Stad ze schécken, wou et d'Méiglechkeet war, dës Konscht ze léieren. Hien ass op Catania geplënnert an no zwee Joer Léier gouf hie ganz gutt, hie fillt sech prett fir déi Aarbecht ze maachen, a well hien elo néngzéng war huet hien geduecht datt d'Zäit komm wier fir eng eege Famill ze grënnen. Jorelaang hat hien d'Duechter vun engem Schäfer kennegeleiert an huet decidéiert sech ze bestueden, awer et ass géint de Wënsch vu sengem Monni Micheri gaangen, dee wollt datt säi Jong eng Fra vu senger Kaste bestuet. An deenen Deeg, onheemlech, awer et war esou: fir en Handwierker mat enger Schäferduechter ze bestueden war eng grouss Quell vu Onéier. E grouse Konflikt ass op eemol tëscht Papp a Jong ausgebrach, deen den Turillu gedréckt huet, sech definitiv vu sengem Papp a Stéifmamm ofzebriechen. Mat senger neier Famill huet hien d'Stad verlooss an ass op Como geplënnert, wou hien e Verméigen duerch seng Aarbecht gemaach huet.

D'Monnien hate keng Kanner, sou datt si mam Turillu sengem Depart definitiv eleng gelooss ginn. Déi Persoun, déi am meeschte vun dëser Isolatioun gelidden huet, war d'Tante Antonia, déi déi ganz Deeg mat de Villercher, Mécken a Moustiquen, déi ronderëm si geschwuer hunn, geschwat hunn. An där Höhl am Land hat hien net d'Chance mat jidderengem ze schwätzen. Eréischt bei Geleeënheet vu wichtege Feierdeeg wéi Chrëschttag, Ouschteren oder d'Fest vun der Madonna Assunta Mëtt August konnt hien an d'Stad goen fir meng Mamm ze besichen. Während enger vun dëse Visiten, nodeems si sech laang iwver hiren Zoustand beschwéiert hat, huet si hirer Schwëster virgeschloen: - Léif Teresa, ech hu gemierkt, datt Dir mat zwee klenge Meedercher ze vill Suergen hutt, vertrau mir Concetta fir datt Dir wäert sinn méi fräi fir sech dem Klengen ze widmen. Ech huelen hatt op d'Land wou d'Loft besser ass a wäert hir gutt maachen - Meng Mamm war am Ufank net sécher, awer dunn, wéi ëmmer, hirem liicht bedingte Charakter kritt, no hirer Schwëster dréngend Insistenz huet si d'accord.

Fir mech huet den Uerder ugefaang. Et war wuel e waarmen Dag, de Summer 1938 huet ugefaang, ech war zwee Joer al a meng Tatta ass komm fir mech opzehuelen. An enger Stoffbeutel hunn ech eng Blouse, zwee Puer Hosen gesat an net bewosst alles wat ech mäi Haus verlooss hunn. Ech war sou kleng, datt ech net konnt mierken datt meng Via Crucis deen Dag géif ufänken. Mir sinn d'Mëllechbunn gefollegt bis mer no enger hallwer Stonn oder vläicht méi op dëser solitär Plaz mam net ganz berouegende Numm Castrangia (Cassandra!) ukomm sinn, bal wéi fir Ongléck virauszeseen, kuerz den Numm war schonn e ganze Plang, och wann Ech konnt et deemools net realiséieren. De Mann huet mech am Ufank gutt begréisst, d'Tatta huet mir heiansdo e puer Séissegkeeten kaaft fir meng Wënsch ze

gewannen a wéi se mech op d'Novara begleet huet fir meng Mamm ze besichen huet se mir ëmmer insistent gesot datt ech net zréck heem goe sollt, awer et wier besser mat hir opwuessen, déi eleng war an datt si meng Mamm wier. Ech konnt näischt anescht wéi ze halen.

Mëttlerweil ass mäi Papp zréck vu Sardinien, ass just eng Woch bliwwen, genuch fir meng Mamm schwanger ze maachen, an ass erëm fortgaang. Et war 1939 an d'Joer drop ass d'Antonietta gebuer. Ech erënnere mech nach ëmmer vague datt meng Tatta Antonia mech op Novara geholl huet fir meng Mamm ze gesinn an ech hunn meng Schwëster fir d'éischte Kéier gesinn. Ech wollt doheem bleiwen fir déi kleng Antonietta ze kuschelen, mee meng Tatta, ëmmer méi Kontroll iwver mäi Liewen, sou steif wéi en Zaldot, sot mir: - Turnemmu doheem, ech maachen lech eng schéin Saach - (Komm mir ginn heem, Ech maachen lech eng schéin Popp).

Wéi mir an de Shack ukomm sinn, huet hien eng gestoppt "causitta" mat roude gemoolten, schrecklechen Aen an meng Äerm gesat. Ech hunn Angscht. Et war eng Period an där ech ëmmer gekrasch hunn, well ech wollt zréck op Novara bei mengem Grousspapp a Mamm, awer et war kee Wee fir de Monni Antonia ze iwverzeegen: hiert Häerz war verstengt an daf fir all meng Plainte. An den éischten dräi Joer hu mir vill Zäit am Landhaus zu Castrangia verbruecht, wou et keng lieweg Séil war, nëmme selten goufen d'Vakanzen an den Haiser verspreecht gesinn.

Sonndes si mir an d'Duerf gaangen an ech hunn meng Mamm, meng kleng Schwësteren a mäi Grousspapp besicht. Grousspapp war e flotte Mann mat engem Moustache. Hien hat eng Schnuffbox mat sech, déi hien heiansdo geschnëtzt huet. Am Wanter hëlt hien mech ënnert sengem Mantel a bréngt mech

op d'Plaz fir Séissegkeeten ze kafen an de Wäin an der "Sciancaditta" Tavern iwwer dem Spidol ze schmaachen. Owes si mer nees op Castrangia komm.

E puer Owender ass de Monni mat der Band prouwe gaangen, wou hien d'Trombone gespilt huet, duerno huet hien an der Wiss gestoppt fir ze drénken an ass lieweg zréck an d'Land komm. 500 Meter vu Castrangia huet hien ugefaang "Concettina, 'ntoia..." ze nennen. An der Tëschenzäit huet d'Tatta doheem d'Tatta virbereet, fir d'Waasser um Stativ ze heizen. An der Halschent vum Kachen huet hien eng Löffel mat kochendem Waasser gegoss, vläicht fir de Wäin ze entsuergen. An enger Eisen Pan huet meng Tatta den Zwiebel mat den Tomaten virbereet fir d'Nuddelen ze schmaachen. D'Zwiebel war net gekacht an huet mech iwelzeg gemaach. "lessen, soss huelen ech d'Band an ginn dir d'Kierper ...".

An deenen Deeg war eng Fra vu venetianeschen Hierkonft d'Hausfra vu San Basilio. Wann de Floss am Wanter an Iwwerschwemmung war, huet de Monni Michele hatt op seng Schëller (eng Ciancalea) gedroen fir Akeef an der Apdikt zu Novara ze maachen. Hien ass doheem gestoppt a sot "Antonia, gitt hatt e Schal, et ass kal". Aarme Tatta, ech weess net ob hatt verstanen huet datt si dem Michele säi Liebhaber war.

Ech war elo fënnef Joer al, isoléiert am Land, ouni mat iergendeen ze schwätzen, war ech wéi e wëll Déier ginn. Ech hat mech geschummt fir jiddereen. Wéi mir op Novara gaangen sinn, hunn ech mech verstoppt well ech Angscht virun de Leit haben. D'Noperen hunn dës Transformatioun realiséiert an hunn meng Monni ugeroden mech an d'Spillschoul ze schécken. Glécklech waren d'Monnien iwwerzeegt. Also enges Daags huet meng Tatta mäi Monni Michele geschéckt fir mir e Kichelcher ze kafen

an an de wäisse Stréikuerf ze leeën, deen meng Groussmamm mir geschenkt hat. Zesumme mam Kichelcher huet hien e frëscht Ee geluecht. Hien huet mech an d'Crèche begleet an der Géigend vun der Duerfabtei. Wéi d'Nunn d'Dier opgemaach huet fir mech ze begréissen, hunn ech ugefaang ze kräischen. Aus Angscht hunn ech de Kuerf op de Buedem gehäit, d'Ee ass zerbruechen an huet Dreck iwver de Buedem gelooss. Meng Tatta huet mech bestrooft andeems ech mech sënnvoll geschloen huet an huet mech heem geholl. Also mäin éischten Dag am Spillschoul gouf och mäi leschten.

Et ass geschitt, vun der Zäit wou ech véier Joer al war, datt mäi Monni gesot huet: - Concettina, gitt op d'Novara a gitt mir e puer Carmieri (Berouegungsmëttel) fir de Kappwéi. Ech si wéi e Frett laanscht d'Mëllechbunn gelaf, duerch d'Greco Distrikt gelaf, heiansdo um Sprangbuer gestoppt fir mäin Duuscht ze läschen, an an d'Apdikt "du Surcittu" ukomm. Hien, den Apdikter, war erstaunt an huet seng Frënn gesot datt ech a kuerzer Zäit wéi de Blëtz op Novara an aus Novara géif goen. Am Alter vu fënnf sinn ech vu wäitem Familljememberen op Barcelona geholl ginn. Do hunn ech mat grousser Iwwerraschung fir d'éischt Kéier gesinn an nogelauschtert... de Radio! Mir sinn och an e Buttek gang fir e Stéck Ierzefaarweg Stoff ze kafen. De Verkafsassistent huet proposéiert: - Kaaft och den Hutt an de wäisse Schal. Um Enn ware si iwverzeegt an d'Geschäftsassistent huet zwee gratis Schrott vu glänzendbloen a hellbloen Satin ginn. Den Dag drop hu mir d'Stoffer bei menger Mamm geholl, déi d'Kleeder an e puer Deeg gemaach huet. Sonndes hunn ech mech gefillt wéi d'Duechtere vun de Marquisen a Baronen vun Novara.

Am Wanter 1941, matten am Krich, huet mäi Papp, nodeem seng Aarbecht op Sardinien ofgeschloss ass, zesumme mat

engem Frënd decidéiert, säi Verméigen an enger nördlecher Stad ze sichen an ze liewen andeems hien seng al Aarbecht als Schouster erëm ophëlt. Et war d'Gefill an der Loft, datt meng Mamm mat mengem Papp wollt bäitrieden an ech war dovu gestéiert, esou vill datt ech enges Daags ënner hirem Bett gekräizt sinn, mech ausgekleed an déi zwee Räiskäre observéiert hunn, zukünfteg Nippel mat Rëtsch well meng Tatta huet mech ni gewäsch. Si hunn se gewalteg vu mir ewechgeholl. Ech erënnere mech datt ech Blut gesinn hunn, well ech mech verletzt hat. Ech hunn op d'Canvas Shirt zréck, déi Dag an Nuecht gebraucht gouf, dann d'Kleed, a keen huet gemierkt.

Ier se fortgaange sinn, huet d'Mamm probéiert d'Haus vum Grousspapp an Uerdnung ze verloossen, well den aarme Mann eleng gelooss gouf. Hien huet geduecht fir elektresch Luuchten ze installéieren, deemools d'Prérogativ vun den Hären. Virdrun gouf "u lusu" mat Ueleg benotzt. De Monni Michele huet sech dovunner gestéiert: e puer Deeg drop huet hien den Elektriker ofwiesselnd ugeruff an huet hien och d'Luucht a sengem Haus bruecht, also wann ech an d'Duerf gaangen sinn, hunn ech och e bësse Luucht op der géi Holztreppe genoss. Wann ech op d'Toilette (eng Latrea) hu missen, am Fong en einfacht Lach, dat um Rez-de-Chaussée hannert sengem Labo war, stoungen ëmmer nach Sarg niewendrun gestapelt, déi mäi Monni gebaut huet fir op Ufro prett ze sinn.

Den 1. Mäerz 1942 moies am bloe Satin mat hellbloen Ärmelen gekleet, zesumme mam Monni a Grousspapp Tore, sinn ech meng Mamm a kleng Schwësteren op d'Post op der Piazza di San Sebastiano begleet, dat heescht jo, an de Bus, déi hinnen op der Gare Vigliatore géif huelen. Hir Schwëster Rosa vu 4 Joer wollt net opgoen an hire Monni, fir hatt ze iwwerzeegen, huet hir gesot: - wann Dir net eropgeet, gitt Dir krank - (ech fuerderen

dech zweemol).

Ech, den eelste, beaflosst vu menger Tante, sinn net fortgaang a sinn zu Novara bliwwen. Ech konnt net ophalen ze kräischen. Ech hunn Trouuscht a mengem Grousspapp seng Äerm gesicht. Och hien gouf eleng gelooss an deen Dag sinn ech bei him bliwwen fir him matzemaachen. No ongeféier zwanzeg Deeg ass den éischte Bréif vun der Mamm ukomm, deen iwwer den Erfolleg vun der Rees erzielt huet. De Papp hat hir e gemittlecht Appartement mat Waasser am Haus an engem Gasofen fonnt, eppes Neies fir si. Fir d'Geschicht weiderzemaachen, huet si den Dag no der Arrivée e Coiffeur an d'Haus geruff fir hir e fashionable Frisur ze ginn. Am Duerf hu bal all d'Fraen hir laang Hoer mat engem Tupe un. Bref, meng Mamm war fir d'éischte Kéier an hirem Liewen glécklech an zefridden. Um Enn vun der Geschicht huet hien mech zu senger Tatta recommandéiert. Hien huet sech sécher net mäi Leed zu Castrangia virgestallt.

Den Dag nodeems mir fortgaange sinn, huet d'Tante Antonia mech zréck an d'Land bruecht an huet hirem Mann gesot, mir sollt dat éischt Schoulbuch kafen fir mir ze schreiwen, fir datt ech am Oktober am zweete Schouljoer amplaz am éischte Schouljoer kéint goen. Aarmséileg mech: Ech konnt net méi spillen, mee ech hu misse meng Zäit fir Auktiounen an Zuelen ze schreiwen. Heiansdo ass de Schoulmeeschter duerch Castrangia op hirem Wee zréck vu San Basilio, wou si geléiert huet. Hirem Numm war Maria, si war d'Duechter vun engem Kapitän, datt hir Tatta kennt. Hien huet hir e Glas Waasser ugebueden. Mëttlerweil hunn ech hir d'Notizbuch gewisen a si huet mir e Sträit gemaach. Si huet e roud Bläistëft aus hirer Täsch geholl an "gutt gemaach" geschriwwen. Wat eng Freed, wat fir eng Freed mech selwer gelueft ze gesinn, wat fir mech aussergewöhnlech ass. Ech sinn all Dag méi melancholesch ginn, ech hunn si gefrot fir mech bei

meng Papp Monni a Grousselteren ze huelen, awer meng Tatta sot et wier net néideg.

Hie war Angscht datt ech hinnen soen wéi ech behandelt a gefiddert ginn. Tatsächlech war d'lessen net genuch fir e klengt Meedche, dat misst wuessen an entwéckelen: moies hunn si mir e Stéck hart Brout mat Kéis ginn, Mëttes eng Zalot vun Tomaten an zwee Oliven. Owes, wéi hire Mann do war, huet d'Tante Antonia Nuddelen gekacht mat enger improviséierter Zooss op Basis vu roude Zwiebel. A wann ech et net giess hunn, riskéiert ech vill Schlagen ze kréien. Fir Varietéit huet hien e puer Owender Nuddelen a Bounen oder eng Zort mëll, mëll Polenta gekacht. Eréischt op Chrëschttag, Neijoersch, Fuesent an Ouschteren hunn se e Poulet oder eng Huesen ëmbruecht. Am Januar hunn si e Schwäin ëmbruecht, aus deem si schaarf Salami a Fett gemaach hunn, mä si hu missen Drëps fir Drëps verbraucht ginn, soss géifen se net dat ganzt Joer duergoen. Heiansdo Sonndes huet mäi Monni dreckeg Tripe kaaft, déi mech och elo, just drun denken, entstéiert, oder Darm op enger Petersiliezweig opgerullt, d'Jakobsmuschelen, déi dann frittéiert goufen. Dat waren alleguerten bëlleg Liewensmëttel, well mir no hinnen net dierfe verschwenden wéi eis Grousselteren a si hunn mir widderholl: - Dir gesitt, si hunn ëmmer Pfannen voller Wipp a Strëmp, si iessen an drénken. Mir musse vun deene Leit ewech bleiwen - hunn se gesot -. Meng Monni hu gefaart, datt aner Familljememberen mech iwwerzeege géifen ze insistéieren op meng Mamm a Papp op de Kontinent matzeman. Si hu sou haart probéiert fir mech ze haassen datt ech heiansdo, wann ech se begéint hunn, meng Hänn iwwer meng Ae geluecht hunn fir se net ze gesinn.

De September war ukomm an ech hu missen d'Entréesprüfunge fir déi zweet Klass maachen. Meng Monni hunn mech an d'Duerf

bruecht, si hunn de Schäfferot konsultéiert fir en Aa op mech ze halen, de Schoulmeeschter deen ech am zweete Schouljoer hätt an de Schoulmeeschter vum Examencomité. Si hunn all Eeër als Kaddo bruecht fir meng Promotioun ze sécheren. Ech hat ni Kontakt mat deene Leit, de Kllassesall hat e puer zwee-Sëtzer hëlzent Dëscher mat Tëntkäfer. Mat mir waren et aner Meedercher, déi Remedial Examen gemaach hunn. Si hunn mir Zousatz- a Subtraktiounsproblemer op der Tafel léisen. Souwuel d'Tëntbehälter wéi och d'Tafel ware ganz nei fir mech. Ech hu mech wéi e Blat vun Angscht a Verlegenheet gerëselt, ech wusst net wéi ech d'Operatiounen léise sollen, well d'Tante Antonia hat mir just geléiert d'Zuelen vun engem bis zéng ze schreiwen. Si hunn mech dunn gefrot fir e Saz ze schreiwen, e bëssen Gedanken am Notizbuch, awer ech wusst net wou ech sollt ufänken. Eemol déi Messer eriwwer waren, huet de Hausmeeschter mech heem geholl. D'Tatta huet si gefrot, wéi den Test verlaf ass an d'Schoulmeeschterin huet geäntwert, datt et net ganz gutt gaang ass, mä datt d'Schluss-Uerteel un den Enseignanten ass.

Iwwerraschend war d'Resultat positiv an ech gouf an d'zweet Klass opgeholl: Ech war prett fir an d'Schoul ze goen, awer de Problem vun der Schürze ass entstanen. De Monni Michele war den Dag virdrun an de Buttek gaangen an huet e Rescht vu schwaarze Stoff kaaft. D'Tante Antonia huet meng Uniform fir mech bannent engem Dag gemaach. Méi Sue waren gebraucht fir den Dossier ze kafen. Meng Monni hate Sue mee si waren obsesséiert fir ze spueren sou datt hien, de Miser, säi Bescht gemaach huet an mir e Sperrholz-Dossier mat engem Fënsterclip gemaach huet. Si hunn mir net mol e Pen kaaft. Mäi Monni baut een mat engem dënner Stéck Holz mat engem Nib um Enn. Si konnten déi zwee Notizbicher an de Bläistëft net ersetzen an hu

misse kafen. Den 1. Oktober 1942 huet meng Tatta mech an d'Schoul begleet. Als éischt ass si an d'Podestà gaang fir e Gebuertsschäin ze froen, deen d'Schoul gefuerdert huet, well ech aus der Klass war. De Schoulmeeschter war voller Frëndlechkeet an huet mech häerzlech begréisst, mee ech hat Angscht virun hatt, vläicht well si amplaz vum rietsen Aarm eng Gummi-Prothese hat wéinst engem Accident, deen als Kand an der Nuddelenfabrik vun hirem Papp geschitt ass. Ech krut e Sëtz an de virun Reihen zougewisen. Meng nei Begleeder, déi mech d'Joer virun net gesinn haten, begeeschtert vu menger Präsenz, hunn ënner sech gemëscht: - Firwat verursaacht dat Sicca-sicca? - (Wien ass dat dënn klengt Meedchen?). Ech war ganz intimidéiert a geschummt, ech konnt de Mond net opmaachen an ech hunn net emol op d'Froen geäntwert, déi de Schoulmeeschter mir léiwer gestallt huet.

Ech war e wëllt Kand an ech hat net de Courage fir ze froen fir eraus ze pisséieren, an eng Kéier hunn ech mech gepiss. Also wann ech heem koom huet meng Tatta mech geschloen, well si huet mäi Kleed misse wäschen, wat souwisou net an der Zäit fir den nächsten Dag dréchen géif. D'Deeg sinn vergaangen an all Kéier ass datselwecht geschitt. D'Léierin, déi et Mëttes am Dag erausfonnt huet, huet mech op d'Toilette geschéckt, awer heiansdo huet hatt et vergiess an ech hunn et erëm op mech geholl. Meng Klassekomeroden hunn mech ignoréiert an vermeide mech wéi wann ech vun der Plo geplot wieren an net mol probéiert hunn Frënn mat mir ze maachen.

Si konnten sech géigesäiteg well se am Duerf begéint sinn, während ech bal eng Stonn zu Fouss musse goen fir an d'Haus op der Land ze kommen an dofir keng Geleeënheet hat mat hinnen Frënn ze ginn. D'Monni sinn eréischt Sonndes an d'Stad komm fir Frënn ze treffen an e puer glécklech Stonnen mat

hinnen virun enger Fläsch Wäin ze verbréngen. Awer déi meescht Zäit ass d'Tante doheem bliwwen fir Aarbechtsbestellunge fir hire Mann ze kréien. Mat sechs Joer sinn ech laanscht déi laang Biergof Maulstreck gaang. Halschent hunn ech opgehale fir eng Rëtsch Veilchen ze picken, déi vu Blieder ëmgi sinn, fir dem Enseignant ze bidden.

Ech sinn erschöpft an d'Schoul ukomm. No der Mëttesstonn sinn ech zréck an d'Land komm, begleet vum deafenende Geck vu Zikaden an enger brenner Sonn, ouni jeemools eng lieweg Séil ze begéinen.

Ech hunn mech an deem Huel gespaart a sinn eleng bliwwen fir mat mir selwer ze fantaséieren an där manner wéi roueger Atmosphär mat menger Tatta ëmmer méi streng géint mech. De Monni, wéi hien fäerdeg war, ass bal ëmmer an der Wiss gestoppt a koum spéit an der Nuecht heem, ëmmer gedronk. Heiansdo, méi tipty wéi soss, géif hie verluer goen an net zréck heem. Seng Tatta an e puer Noperen si matten an der Nuecht laanscht d'Baach mat der Luucht vun de Luuchten no him gesicht. Wéi se fonnt hunn, datt hien um Buedem zesummegefall ass, hunn se hien iwwerzeegt heem ze goen.

Mëttlerweil konnt ech näischt Guddes an der Schoul maachen. Um Enn vum éischte Véierel huet den Enseignant d'Rapporte verdeelt, dann mat de faschisteschen Insignen a leider mat all deene Fächer, déi net genuch waren: meng Rapport war déi äermst an der Klass. Fir meng Tatta ze encouragéieren, hunn ech hir gesot datt déi aner Berichterkaarten och wéi meng wieren a meng Tatta bal de Köder geholl huet. Also hunn ech Dag fir Dag alleng Courage gewonnen an an der Klass probéiert ech Frënn mat e puer Klassekomeroden ze maachen. Ech wollt hinnen unzegoen, mä si hunn mech aus hire Gespréicher ausgeschloss, vläicht well ech an hiren Aen en aarnt Land

Meedchen war.

Kapitel dräi - Spiller um Sand

An de Joren, déi an der Einsamkeet zu Castrangia verbruecht goufen, ass d'Zäit ni vergaang, well dat eenzegt wat Dir maache konnt war de ganzen Dag op d'Kierper vun de Villercher ze lauschteren an am Summer dat däitlecht Geck vun de Zikaden, wann de Sirocco aus dem Mier erakënnt. Iaanscht de Zickzackwee vun der Baach an den Dall a Brand setzen. D'Déieren vum Land ware meng Frënn. Also hunn ech meng Zäit verbruecht fir ze fantaséieren. Ech hunn eng eege Welt opgebaut, ugefaange vun de Figuren, déi mir géint den Hannergrond vum Himmel oder ënnert de Branchen vun de Beem erschéngen: wëll Déieren, déi geschwat hunn, Ritter, déi ech um Rand vum Headsaver Rock opgestallt hunn an dann mat mengem magesch Kräften Ech hunn se falen, Ech hunn se duerch Angscht zerstéiert gesinn. Dunn hunn ech de Fiels an en Draach ëmgewandelt, deen sech op eemol vum Bierg ofgetrennt huet an héich fléien, Terror iwwer d'Land verbreet huet. Ech hunn d'Wolleken transforméiert, déi zu fléien Schëffer ginn an ech sinn am Himmel gereest an denken iwwer dat wäitem Mier ze goen,

wou meng Mamm a meng Schwësterechen op mech gewaart hunn. Krabben, déi aus dem Waasser vun der Baach erauskoum a geschwollen hunn, bis si sech a gigantesch Déieren verwandelt hunn, déi d'Planzen esouguer opgeworf hunn wéi se an der Baach fortgeet.

Heiansdo erënnere mech un menger Tatta Antonia unangenehm Gesiicht. Si huet mech net gär, hatt huet mech net gär an ech haassen hatt: meng Mamm hat mech hirer Schwëster uvertraut, awer si huet mir och versprach, datt si enges Daags géif kommen a mech halen: dofir sinn ech dacks op Beem geklomm, den Horizont gescannt, an der Hoffnung hatt ze gesinn op de Réck vun engem wäisse Päerd mat mengem Papp. An den nooste Weiler vu San Basilio a Vallancazza waren d'Männer all fortgaang. Et bleift just Fraen, Kanner an e puer eeler Leit. Si waren stille Dierfer, déi d'Liewen kaum beréiert huet. D'Zäit war gestoppt an d'Leit hunn gegleeft datt alles géif änneren, datt enges Daags, wann de Krich eriwwer war, d'Zivilisatioun hiren triumphalen Entrée an dee Schwarm vu verspreeten, doudege a wackelege Haiser géif maachen. Ech hätt gär Frënn gehat, ze wëssen, datt ech net eleng an opginn war, geschützt kënne ginn, wëssen, datt ech an d'Haiser vun dëser oder där Persoun kéint flüchten. Ech hat emol net d'Recht ze soen, datt ech ouni Famill wier, datt meng Eltere wäit ewech um entgéintgesaten Ufer vum Mier wieren, iwwer dat onendlech Blo, datt tëscht mir an hinnen wéi en héijen an onpassbare Bierg war. Amplaz war ech gezwongen mat menger Tatta ze liewen, déi mech mësshandelt huet. Wéi ech driwwer nogeduecht hunn an hatt gesinn hunn erschéngen, huet si mech mat där schrecklecher a brutaler Stëmm irritéiert. Eng Stëmm fir ze jäizen, ze kräischen, ze beleidegen an ze mësbrauchten.

Och d'Déieren haten Angscht virun senger Stëmm. Nëmme mat

hirem Mann huet si hir Kamm erofgesat an de Volume vun hirer Stëmm huet sech komplett verännert, an d'Bléien vun engem Schof verwandelt. Meng Tatta huet geduecht datt e klengt Meedchen net kapabel ass ze verstoen wat ronderëm hatt geschitt. Ech hunn net nëmmen alles verstanen, mee ech sinn och net roueg a passiv bliwwen. Et war e konstante Kampf. En endlosen an ustrengenden Kampf. Heiansdo hunn ech un d'Zukunft geduecht: Si war al an hëlleflos, ech war jonk a staark, awer trotz allem hätt ech hatt net schlecht behandelt, et war net Deel vu menger Natur.

Heiansdo géif ech no bei de Floss kommen, wou ech Leit fannen, déi Kleeder wäschen, fir d'Wäsch ze maachen, dat heescht, si hunn d'Blieder an d'Decken gewäsch, fir d'éischt alles an d'Asche gewäsch. Oder wann se no der Schéierzäit komm sinn fir d'Schofwoll ze wäschen an an der Sonn ze gedréchent fir se ze wäissen an duerno d'Matratzen vun de Better ze stuffen. Ech sinn gaang fir d'Flakelen ze sammelen, déi tëscht de Steng um Ufer bliwwen sinn, an hunn meng Poppenpopp mat hinnen gekleet. Wéi ech net wosst wat ech maache soll, hunn ech ugefaang d'Steng um Ufer vun der Baach op d'Sich no de Kriibsen opzehiewen, ech hunn se geschickt mat de Fanger iwuer de Kapp gehackt, fir ze vermeiden datt hir Klauen d'Fangere knacken. Ech hunn se heem geholl an owes, wéi meng Tatta d'Feier ugedoen hunn, hunn ech se gebrannt an giess: fir mech war et e speziellen lessen. Heiansdo amplaz vu Kriibsen, soubal de Steen opgehewe gouf, hunn kleng erschreckt Fräschen mat engem vertikale Sprong no uewen geschoss, wat mech Angscht mécht. Ech hu geduecht datt si meng Spillkomeroden wieren an heiansdo hunn ech souguer bedauert datt ech musse fortgoen, an hunn se d'ganz Nuecht eleng am Däischteren gelooss. Wéi ech owes misst heem fueren,

hunn ech haart un de Monni Michele geruff, a profitéiert vum Echo, deen am Dall geschaf gouf. Heiansdo am Summer, wann d’Famill Scardino an engem Haus méi wäit am Dall wunnt, giff ech se besichen. Ech hu mam Mimma gespilt, deen de jéngste vun de Bridder war.

Goofy benotzt Still an Dëscher fir d’Poppen ze bauen. Wéi schéin et war e puer Stonnen an der Gesellschaft ze verbréngen. Moies hunn si mech ugeruff wéi se op déi aner Säit vum Floss gaange sinn fir Mëllech ze kréien. Si haten den Eemer fir ze fëllen, "Concettina" war zefridden him ze gesinn, et Mëllech ze maachen. De Besëtzer vun de Kéi, Micca a Cappellea, huet sech iwwe mech schued an huet mir en halleft Glas offréiert. Am Haus vu menger Tatta hu mir zweemol d’Joer Mëllech gesinn: wéi si Kichelcher gemaach huet an Ouschteren wéi si Dauwen mam faarwege Réngée virbereet huet. Wann d’Mëllech gekacht huet, hunn ech all läschte bëssen dovun ofgeschmiert. Am Raum vum Landhaus war de Monni säi Bett, wann et e Bett genannt ka ginn, mat de Brieder op zwee Eisenschrauwen mat enger Stréimatratz geluecht, well se d’Päerdshaar een zu Novara verlooss hunn. Ech hu missen op enger Stréimatrass schlofen, mat nëmmen enger aler Militärdecken drop, fetteg a gefleckt. Ech sinn mat engem Canvas Shirt an d’Bett gang, deen ech och am Dag ouni Hosen undoen. Et ass net méiglech d’Keelt ze beschreiwen, déi ech all Nuecht gelidden hunn. Wann et gereent huet, hu Behälter misse gesat ginn, fir d’Waasser ze sammeln, dat vum Daach eragaang ass. Wann ech nuets piss muss, hunn ech missen d’Haus verloossen an et bei der Schrëtt maachen. Wann ech net gemierkt hunn, firwat ech gedreemt hunn, an ech maachen et op der Stréimatrass, moies géif ech och vill Schlagen huelen. D’Tatta Antonia ass och schlofen gang mat deemselwechten Hiem un, deen si während dem Dag benotzt

huet, während de Monni Michele sech gekräizegt huet wéi seng Mamm dat gemaach huet.

D'Schlofzeremonie huet nom gewéinleche Ritual stattfonnt: Éischt sinn ech an d'Bett gaang, duerno war et der Tatta hir Tour, duerno huet de Monni seng gesträifte Canvas Hosen an Ënnerwäsch ofgeholl. Mat deem zimlech lockeren Hiem, deen hien am Laf vum Dag unhat, ass hien an d'Bett gaangen an huet d'Ueleglampe, déi op engem Dësch géint d'Mauer stoung, ausgeschalt. Ech, dee béiswëlleg war, hu gemaach, wéi wann ech net kucken an hunn souwisou gekuckt: Wéi hien sech gebéit huet fir d'Flam auszeschléissen, hunn ech seng Silhouette op d'Mauer projizéiert gesinn, wéi e chinesesche Schied, mam Ding-Don hinzeginn. - Oh, wéi schéin ass et! - sot hien, well all de Wäin, deen hie gedronk hat, huet him esou waarm gemaach. Nieft hirem Bett waren zwee Mutzen, dat heescht zwee grouss Staangkuerf, wou se déi gedréchent Feigen gehal hunn. Si hunn se mat dreckegen a fettegen Stoffer ofgedeckt an op de leschte waren dem Monni seng propper Ënnerwäsch. An enger Këscht bei mengem Bett hu si Brout an e Schal, deen se ëm de Kapp gewéckelt hunn, wann ech am Wanter an d'Schoul gaangen sinn, meng Ënnerwäsch a meng Tatta. Ech hunn se nëmmen Sonndes benotzt wann mir an d'Mass zu Novara gaangen sinn. Meng Monni hu gesot, mir sollten se net am Land droen, well mir se onnëtzege ausdoen.

Am Januar hunn si de Schwäin ëmbruecht. Si hunn e puer Zoossismetzler preparéiert an d'Spikkel gesalzt. Déi gekachte Féiss goufen an engem Terracotta-Dëppe konservéiert, deen an d'Spëtzt gedréckt ass. Si goufen normalerweis am Mee mat frësche Bounen giess, well se traditionell net virdu konnten iessen. Eemol, et war Abrëll, hunn ech meng Tatta doriwwer gefrot, well ech ganz hongereg war an net wousst wat ech mam

Brout iessen. Meng Tatta huet ugefaang ze kräischen datt ech verréckt ginn. Enges Daags wéi ech aus der Schoul zrëckkoom, hunn ech d'Ofelia mat hirer Schwëster laanscht d'Mëllechbunn begéint. Si haten hir Mamm verluer an si mat hirem Papp aus Frankräich zrëckkomm.

Si waren vill méi bleech wéi ech, ech hunn e schued iwver si gemaach an hunn hinne gesot: kommt eran wou ech wunnen, deemools ass meng Tatta Waasser eraus, am Ofen ass en Dëppe mat lessen, huet et, fiddert lech awer maacht' t soen dann näischt zu jidderengem.- Si hunn mir Merci gesot an, duerch Hunger gefuer, meng Rotschléi ouni ze zécken gefollegt. Am Mee, wéi d'Monnien d'Breet Bounen gekacht haten, si si gaang fir d'Schwäin d'Féiss ze kréien an hunn amplaz just den Dëppe mat der Schwäin fonnt: natierlech, well se geduecht hunn et wier ech, hunn si vill Deeg géint mech gerappt, fir mech ze bezuelen. Déi Kéier hunn ech mech ganz houfreg gefillt, well ech fir d'éischte Kéier déi agreabel Sensatioun hat eng grouss Schluecht géint hir Gier ze gewannen. Wéinst dem Manktem u Hygiène hunn d'Fléien am ganzen Haus ongestéiert regéiert. Si hunn nuets den Hals gestouss an meng Tatta huet mech all Owend mat Olivenueleg geschmiert fir ze verhënneren datt d'Fléien mäi Blut suckelen. Moies huet mäin Hals ausgesinn wéi gemoolt. Wéi meng Tatta hat ech och Läusen, well ech net gewinnt sinn de Kapp ze wäschen. Op der anerer Säit, meng Tatta benotzt meng Hoer ze krullen an se mat Waasser an Zocker ze schmieren fir se stylesch ze halen.

Meng Klassekomeroden, op der anerer Säit, waren ëmmer propper. Net emol déi Äermst vun hinnen war esou dreckeg wéi ech. Den Enseignant huet och zur Aarbecht vun der Marginaliséierung bäigedroen andeems ech mech vu jidderengem op de leschte Schreifdësch ewechgedréckt huet.

Mäi Kierper war onbeschreiblech dreckeg. Si hunn mech eemol am Joer am Floss gewäsch, bei Geleeënheet vum Ferragosto Festival, dee wichtigsten an der Stad. Eemol wéi ech un meng Mamm geduecht hunn, ech war ongeféier siwe Joer al, sinn ech an d'kachen Asche vum Brazier gefall. Ech hunn meng riets Hand verbrannt a meng Tatta huet mech net bei den Dokter geholl, mee all Dag mat Kraider behandelt. Ech hat zwou Bubbles ähnlech wéi zwee Dauwen Eeër, ech hunn an Péng gejaut awer si huet sech ni geplënnert. Ech hunn ausgesinn wéi wann ech vu Mais geknascht ginn.

Ech hu mech wonnerbar no e puer Méint erholl an ech hunn nach ëmmer d'Zeeche dovun. Während der Schoul, wéi ech e Sonndeg um Balkon war, huet e klengt Meedchen, dat erof komm ass, mech gefrot, ob ech mat hirer an d'Madame Vincenzina seng Katechisécours wollt goen. Ech wusst net wat et war, well meng Tatta mech nëmmen op déi wichtigst Feierdeeg an d'Mass geholl huet, ech hunn net verstanen wat d'Bedeutung vun der Kierch ass. E Paschtouer, de Papp Buemi, huet vis-à-vis vun eisem Haus gewunnt, awer ech hunn him ganz wéineg Mol begéint an hunn hien onwuel ugekuckt. Meng Tatta huet mir ad nauseam widderholl: "Wann Dir mat him schwätzt, da schneide de Paschtouer Är Zong aus." Wéi och ëmmer, ech hunn gefrot an onerwaart Erlaabnis kritt fir Katechismuscoursen ze huelen. Ech hu mech direkt wuel gefillt an deem Ëmfeld. Déi jonk Fra huet mir eng Broschür an eng Zeitung ginn. Ech hunn immens Freed gefillt iwwer de Jesus ze héieren. Enges Daags huet hien mir gesot, hie géif mech op meng Éischt Kommioun virbereeden. Ech hunn doheem driwwer geschwat a si soten mir datt ech nach ze jonk wier. Ech hunn geäntwert, léien, datt all d'Meedercher am Grupp et gemaach hätten. A Wierklechkeet ware se scho bestätegt, allerdéngs sinn déi jonk Dame an ech

eens bliwwen an den Datum mam Paschtouer vu San Nicola festgeluecht: den Dag vum Corpus Domini.

De Problem vum wäisse Kleed ass entstanen, awer een huet d'Tatta matgedeelt, datt d'Nonnen et lounen. De laang erwaarde Dag ass komm: de Moien huet hie mech an d'Kierch an d'Faaschten begleet. Si huet geduecht datt déi aner Meedercher do wieren, well si ni d'Initiativ geholl huet fir d'Katechismudame ze kontaktéieren. Realiséiere datt ech eleng war, huet si mech beleidegt: "Liar, ruppeg." Mäi Schoulmeeschter war och dee Moien mat anere Leit an der Mass. E puer präsent Fraen hunn hir berouegt. De Paschtouer ass ukomm an huet mech un d'Hand geholl an huet mech an d'Sakristei geholl fir Beicht. Hien huet mir schéi Wieder gesot, déi ech nach ni héieren hunn. Ech hu gefillt wéi wann ech an den Himmel fléien an ech sot zu mir selwer: "Et stëmmt net datt d'Priester Zongen ausschneiden, am Géigendeel si wëssen d'Leed vun engem klengen Meedchen ze verstoen." Wann ech kéint, hätt ech him mat Freed ëmklammen a Kuss.

Hien huet mech gesot fënnef Hail Marys als penance an ech zréck op meng Sätz. D'Tante huet mech direkt gefrot, wat ech dem Paschtouer gesot hunn, datt hie sou laang do bliwwen ass, an ech sot: - Déi jonk Fra huet mir geléiert, datt d'Beicht geheim ass -. - Jo, mä Dir musst mir déi éischte Kéier soen - insistéiert der Harpy. Nimools. Et war Mass, Kommioun an um Wee eraus hu si mech gezwongen, mäi Monni seng Hand ze kussen a soen: "W.e.g. blesséiert mech." Ech hunn mat mengem Grousspapp ugefaang, ëmmer deeselwechte Saz, dunn sinn ech ëm all Famill gaang. D'Tante Gaetana huet mir eng Broschür ginn. Ech war hongereg, awer keen huet mir lessen ugebueden. Normalerweis, wann d'Zeremonie eriwwer war, war et üblech an d'Bar ze goen fir Granita mat Kichelcher ze kréien, awer si goufen duerch d'Manie fir ze spueren iwwerwonnen: Mëttes hu mir en Teller

Nuddelen giess an am Nomëtteg si mir bei de Fotograf gaang, well d'Famill hu virgeschloen eng Foto vun der Mamm ze schécken.

Ech hat déi zweet Klass ofgeschloss a mat ganz niddrege Punkte gepackt. Dat Joer hu mir de ganze Summer missen am Land bleiwen. Ech hunn dogéint gemaach: "Op d'mannst Sonndes muss ech an d'Mass goen a mäi Grousspapp besichen, deen eleng ass." Hie war e ganz gudde Mann, deen un Asthma leiden. D'Duechter huet hien vernoléisseg, deelweis aus Noléissegkeet, deelweis well si vun hirem Mann bedingt war, deen ëmmer rosen op d'Noperen, d'Familljen an de Schwoer war.

Ech hunn d'Wäsch geholl fir ze wäschen an hunn se heemlech vum Michelillo bei meng Tatta geholl soss géif et Problemer ginn. Hien huet net emol Léift fir säi Papp gefillt: enges Daags ass eng vu sengen Hallefschwëster op Castrangia komm fir hinnen ze soen datt hie gestuerwen ass. "Wann Dir net fortgeet, schloen ech dech an den Arsch," sot hien.

Wéi et am Duerf gefeiert gouf, kruten d'Membere vun der musikalescher Band de "Pezzo duro" ugebueden, eng Glace déi wéinst senger besonnescher Konsistenz sou genannt gëtt. Monni Michele, et war ni kloer, ob well hien et net gär hätt oder well hien zu engem ongewéinleche Geste vu Generositéit gedriwwe gouf, gesinn ech laanschtgoe ruffe mech: "Concettina, kommt d'Glace halen". An dofir hunn ech d'Geleeënheet genotzt fir bei deene rare Geleeënheeten eppes Guddes ze genéissen.

Virun enger Zäit huet den Dr Cosentino vu Baceno mech un en Detail erënnert, deen a menger Erënnerung verluer war. Während d'Band duerch d'Stroosse vun der Stad gespilt huet, hunn d'Kanner probéiert an der Parade matzemaachen. Mä fir hir Präsenz ze justifiéieren war et néideg engem Member ze "kennen". Fir dat ze beweisen, hat hien d'Hand an der Jacketasche. Op dës Manéier sinn ech mäi Monni Michele gefollegt, während de Gianni Cosentino, Jong vun engem Grondschoolmeeschter a Papplos, seng Hand an der Täsch vum Gangleader gehal huet.

An der Mëtt vum Krich hunn e puer Bommen zu Novara ugefaang ze falen. Jiddereen ass fortgelaf an e puer Bekannten hu bei eis zu Castrangia geflücht. Fir mech war et eng Party well ech an der Gesellschaft konnt sinn. Heiansdo konnt een d'Päif vum Schrapnel héieren. Déi tragesch Noriicht ass och ukomm, datt de Jong vum Besëtzer vum Orlando Pâtisserie vun enger Bomm zerrass gouf. D'Mamm zu Domodossola, schwanger fir d'véierte Kéier, war eleng mat Rosa an Antonietta lénks. Mäi Papp gouf zréck op Sizilien geruff fir e Bersagliere ze sinn. E puer Méint nodeems hien fortgaang ass, huet hie geléiert datt seng Mamm e klengt Meedchen mam Numm Emma gebuer huet

an datt hien d'Méiglechkeet hat heem zrécckzekommen, well hie mat véier Kanner befreit gouf.

Leider, wéi hien zu Domodossola ukomm ass, huet hien eng batter Iwwerraschung fonnt: Emma huet no 12 Deeg opgehale ze liewen. Zweek Deeg méi spéit huet hie missen zrécck an d'Front. E puer Méint méi spéit - et war d'Period vun Onsécherheet an Onstabilitéit nom 8. September - huet hien et fäerdeg bruecht de Militärdéngscht ze flüchten an ass zrécck op Novara fir ze waarden bis de Krich eriwwer ass fir mat senger Mamm ze kommen. Hien huet e kleng Schongbuttek opgemaach. All Dag sinn ech him gesinn. Schei awer schlaue fir mäin Alter, Ech hat d'Intuition datt de Papp mat enger bestuete Fra awer mat engem militäresche Mann schlofe géif. Enges Daags sinn ech an d'Këscht op der Bierg Strooss op Piazza Bertolami erakomm. D'Persoun aus dem nächste Buttek war mam Papp ënnerhalen. Ech hunn mat mengem Zeigefanger a Mëttelfinger geschloen, fir d'Äre vu mengem Papp erauszekréien, deen meng Mamm bedréit huet. Den Noper huet et fäerdeg bruecht mech zrécckzehalen, während mäi Papp mat engem Laachen gesot huet "Huel Äre eegene Betrib". Am '44 gouf en donkel-Hoer Jong gebuer, Curly-Hoer wéi hien ...

Zu Badiavecchia ass säi Grousspapp u Bauchkriibs krank ginn. Ech krut Erlaaben vu menger Tatta fir hien ze gesinn. Ech sinn dacks vu Castrangia erofgaang an sinn d'Streck laanscht de Floss gaang. Ech erënnere mech un hien am Bett, friddlech. D'Bomi war nach ëmmer mam Buttek beschäftegt a konnt sech wéineg Zäit dermat widmen. Si huet him eng Olivenueleg an d'Hand geluecht fir d'Mécken ze verjoen, awer hien huet sech verschlechtert an hat net méi d'Kraaft an ech hunn se vun him ewech gejot. Den 2. November 1944 ass hien am Alter vu 66 an den Himmel geflunn. De Papp war nach op Sizilien. Seng Monni

waren och bei der Begriefnes deelgeholl.

Heiansdo krut ech e puer Bréiwer vu menger Mamm. 45 ass de Papp zréck op Domodossola an 46 ass mäi Brudder Giuseppe gebuer.

Kapitel véier - Ueleg, cobwebs an dat béist Auge

De Krich huet iwverall op der Welt gerappt, d’Kommunikatioun war schwéier, a mir hunn net méi vun der Mamm héieren. Glécklecherweis war mäi Papp op Sizilien am Bersaglieri Corps zrëckgeruff ginn a wéi hien e puer Deeg Fräiheet hat ass hien bei mech komm. Wéinst dem Krich ware vill Leit an der Landschaft. Déi déplacéiert Leit ware meeschtens fofzëng Deeg bliwwen, mä dunn war d’Stad a Gefor vu Bombardementer a si hu léiwer d’ganzt Joer am Land bleiwen.

Heiansdo hunn ech mech bei deene Leit geflücht. Et war eng Famill mat 4 Kanner, déi ëmmer gutt geluewt waren, obwuel si un lessen gefeelt hunn. Ech hunn d’Gier vu menge Monni gesinn, déi sou vill gedréchent Figgen haten an hinnen net jidderengem ginn: Ech hunn eng flott Handvoll geholl an heemlech hinnen bruecht. Ech hunn e puer vun de Bounen gespuert, déi se mir fir de Frühstück fir si ginn. Souguer haart Brout: eng Scheif, déi meng Tatta virun der Schoul an d’Tasche geluecht huet, hunn ech mat deene Kanner gedeelt an am Austausch hunn si mir e Pabeier ginn fir op ze schreiwen, si hunn mir op der Schaukel gespillt an ee vun hinne gebaut Spillsaachen, Still an Better fir

Poppen, déi si mir an hirer klenger Schwëster ginn huet, während hir eeler Schwëster Poppe fir eis gemaach huet.

Heiansdo ass et geschitt, datt ech erof an de Floss gaangen sinn, wou d’Fraen aus der Ëmgéigend hir Kleeder mat Äsche wäschen gaangen sinn, an ech stoung do a verwonnert an d’Feier gekuckt, fir d’Waasser an engem Container mat zwee grouse Steng opzehëtzen.. Ech hunn meng Tatta ni dës Operatiounen gesinn. Hien huet sech bal ni gewäsch oder ass an de Floss gaangen, wann keen do war, fir seng fetteg a ganz dreckeg Kleeder net ze exposéieren.

Aner Zäiten hunn ech d’Fraen observéiert, déi d’Linnen, déi doheem gewéckelt sinn, op de Steng fir zwee oder dräi Deeg verdeelt hunn. Si hunn et naass an ënner der brenner Sonn getrocknegt bis et wäiss gouf. Meng Tatta huet mech ëmmer heem geruff mee ech hu gemaach wéi wann ech net héieren. Während dem Krich war hir Schwéiesch och mat engem klenger Meedchen aus Turin zréckkomm. Aus Respekt fir de Salvatore, hirem Stéifjong, gouf si wéi eng Kinnigin behandelt. Während där Zäit sinn si am Duerf bliwwen an fir d’Geleeënheet huet d’Tatta d’Duftseef, d’Léngentücher, d’Spullrockner, den Dëschduch an d’Servietten erausgeholl fir e gudden Androck ze maachen. Amplaz gouf ech wéi en Déngschtmeeschter behandelt, geschéckt fir Erreeche ze maachen a Waasser aus der Sprangbuer ze sichen, well e Gaascht schécken war eng Schimmt.

Chrëschttag ass komm an, no dem nördleche Brauch, moies krut d’Braut e schéine Kaddo vum Baby Jesus un hir Duechter: e schéine Set vu Dëppen an Teller fir eng Popp. Ech war frou fir hatt, awer gläichzäiteg war ech vu Roserei geplazt well déi Saache mir ni geschitt sinn. Ech sinn ëmmer méi schwaach ginn. Et waren Drauwe, awer wee se iessen: Si hu misse fir de Wäin

gedréckt ginn. Dir konnt nëmme dee vun den Noperen geklaut iessen. Haselnüsse goufen gesammelt awer fir se ze verkafen. Ech hunn e puer heemlech giess wéi d'Kaweechelcher am Bësch. Meng Monni hunn nëmme Chrëschttag an Ouschteren Mëllech kauft fir Kichelcher ze maachen an ech hunn et mat engem Teelöffel geschmiert während et gekacht huet. Meng Tatta huet selten frittéiert Eeër fir mech virbereet. Ech hunn dacks gehofft, datt si et fir mech géif fritten: - Loosst eis et ewech leeën, fir datt wann mir e puer hunn an d'Eeër leeën laanscht (hie war e jonke Mann vu Messina, deen duerch d'Land gaangen ass Eeër ze sammeln an se als frësch weiderginn) kann se verkafen an d'Suen kréien -. Hien huet zwee Méint Eeër gesammelt an duerno verkaf.

D'Leit vu Messina, déi d'Eeër kauft hunn, haten wahrscheinlech e Poulet an den Hänn. D'Feigen hu misse schluppen, nëmme e puer konnten giess ginn, déi aner goufen an der Sonn dréchen gelooss fir fir de Wanter ze verkafen oder ze konservéieren. Am Mount Oktober goufen owes schéin Kastanien gemaach. Wann et nach schielen iwwreg wieren, géif de Monni se am klengen Raum op den Dësch loossen (net um Teller, mee op der Matte, déi vum Ueleg geschmiert gouf, deen aus der Luucht gedrépft ass) an de Moien, wéi en opstoen um kl. véier fir op d'Aarbecht ze goen, hie géif mech erwächen an mir d'Kastanien ginn a mir soen: "Du hues Frühstück". Ech hunn se gefollegt an hunn se aus Hunger giess, awer si hunn wéi Ueleg geschmaacht an hunn mir zwangsleefeg Bauchwéi gemaach. De Monni huet sech geprägt: - Ech hunn meng Niess gär, ech preparéieren hir souguer Kastanien wann et nach spéit an der Nuecht ass -. A Wierklechkeet hat mäi Monni Haass a sengen Aen. Heiansdo waren se giel, feierrot, wann hien rosen gouf: Och wa se kleng waren, sinn déi Aen op säi Gesiicht agefall. Si waren kleng an

déif wéi schmuel Lächer mat Haass aus hinnen ausgoen. Mëttlerweil hunn d'Dysenterie an d'Würmer triumphéiert. Heiansdo huet meng Tatta mir en Teelöffel Ueleg ginn. Dat hält d'Würmer ewech, huet si gemëscht fir sech selwer ze iwwerzeegen ... dunn huet si mat der "Prichentu" ugefaang: - Mazzai un vermu gruossu quennu à pagana, à u mazzu chi sugnu all Christian. Oder Méindes héiert Dir, oder Dënschdes héiert Dir, oder Mëttwochs héiert Dir, oder Donneschdes héiert Dir, oder um Vinardi héiert Dir, oder op Sabutu héiert Dir, matteia du jurnu vun Ouschteren u viermu sturdudu a tierra casca.-

(Ech hunn en décke Wuerm ëmbruecht wéi ech en Heidner war an elo ëmbréngen ech hien als Chrëscht. Am Hellege Méindeg, op Hellege Dënschdeg, op Hellege Mëttwoch, op Hellege Donneschdeg, op Karfreideg, op Hellege Samschdeg, Moien Ouschterdag de verstoppte Wuerm fällt op de Buedem).

Ech weess net wéi ech iwwerlieft hunn.

Hei maach mer eng Klammer op.

Vill Joer sinn vergaangen an ech hat Bauchwéi. Ech sinn gaang fir Röntgen ze maachen mat Maschinnen der Gréisst vun engem Zëmmer. Si hunn mir e wäisse Pap ginn fir ze kucken ob et Geschwëster ginn. Leider war näischt ze gesinn. De Radiolog sot et wier Gastritis an huet mir e puer Palliativen ginn fir de Schmerz ze léisen. Ech sinn op de Punkt komm, wou ech kee Läffel Waasser konnt drénken. Ech war ongeféier fofzeg Joer al. De Paolo, e Frënd vum Armando vu Piacenza, huet proposéiert mech bei e Spezialist ze huelen. Hien ass och bei den Dr Mazzeo komm. D'Gastroskopieinstrument konnt net iwwer den Hals kommen. "Ech weess net wéi ech dës Fra retten," sot den Dokter, "de Pylorus ass zou." All déi Leit, déi d'Gastroskopie

gemaach hunn, hunn de Raum op eegene Been verlooss. Ech op engem Stretcher mat engem IV. Den Dokter huet mir eng staark Kur fir zwee Méint verschriwwen. Wann ech zrëck d'Instrument nach net laanscht. Eng aner nach méi staark Kur fir dräi Méint.

Fënnef Méint no der éischer Visite huet d'Instrument ugefaang duerch de pylorus ze briechen. "Wonner!" sot den Dokter Mazzeo. Eemol de Rouer ewechgeholl gouf, huet hien mech vill Froen gestallt fir ze verstoen ob et kongenital war oder verursaacht. Ech hunn ugefaang ze kräischen: "Vläicht war et den Ueleg, deen den Zizi mir all Kéiers fir d'Würmer ginn huet." Den Dokter huet seng Hän an d'Hoer geluecht: "Ueleg? An du liews nach!". Fir d'Behandlung weiderzeféieren, hunn ech heiansdo d'Gastroskopie widderholl.

Dank dem Dokter Mazzeo, dee mäi Liewen gerett huet, elo Joer méi spéit kann ech lessen mat nëmmen e puer Behälter Medizin genéissen.

Wéi een hatt vum Balkon geruff huet, huet hir Tatta de Kapp gedréint. Si hunn hir dann ugeroden e klengt Glas Ferroquin op engem eidle Mo ze huelen. Si huet hire Mann iwwerzeegt et ze kafen an de Moien huet si mir och e Glas ginn.

Ausserdeem huet och den Apelglaube an deem Haus regéiert. Säi Monni hat ëmmer de Kappwéi vum Wäin, deen hie gedronk huet, awer no him wier d'Ursaach vun engem béisen Aen. D'Fra huet hie missen ofwiermen: si huet en Teller mat Waasser geholl, e bësse Salz an eng Drëps Ueleg gegoss an huet dunn mat der Prichentu ugefaangen fir de Kappwéi: - Oglu biridittu, oglu santissimu, komm an dëst Haus a verjog dat morocchiu, oglu biriditto, raus eraus a verfollegt dës Mammucca ... (Geseent Ueleg, helleg Ueleg, gitt an dëst Haus an verfollegt dëst béist Aen, geseent Ueleg, gitt staark a verfollegt dësen Däiwel ...).

Dëse Slick vu geseenten Ueleg erweidert, no hirem Glawen, dat béist Auge. Kuerz drop gouf Waasser an de véier Ecker vum Raum gesprézt a säi Kappwéi ass fortgaang.

Fir Wounds ze heelen, goufen Spinnewebe mat Ueleg kombinéiert, an e klengt Stéck Fleesch fir Bouillon ze maachen. Déi schrecklech Mëschung war, soten se, onfehlbar! Moies hunn si mir e Glas Waasser mat Magnesia ginn. No enger Zäit, ganz zichtern, hunn ech missen eraus an d'Keelt goen fir mech ze befreien. Wéi ech erholl hunn, hunn se mech bei eng Fra geschéckt, déi Zaubertricke gemaach huet: si huet mech vu Kapp bis Zeh mat engem String gemooss an meng horizontal Waffen mat deemselwechten. Wann e Stéck fehlt huet et den Doud fir dat Joer verhënnert.

Och wann d'Monnien op hir Manéier u Gott gleewen, an den Hellegen, an der Madonna. All Joer den 8. September si si zu Tindari zu Fouss an d'Hellegtum gewidmet, dat der Schwaarz Madonna ongeféier véierzeg Kilometer vun der Stad ewech ass. Scho vu fënnef Joer hunn ech dee Strof missen maachen.

Bei der Geleeënheet vun de Pilgerreesen an d'Hellegtum vun Tindari, den Dag virdrun huet d'Tante d'Cappini (Slippers) aus Lappen gemaach. De Monni ass pünktlech op d'Juegd gaangen an huet een oder zwee wëll Huesen heem bruecht fir ze kachen. Fir e gudden Androck ze maachen, huet d'Tatta och gestoppt Aubergine virbereet. Hien huet an de Spigel gekuckt an huet säi Gesiicht mat engem Stoff gebotzt. Deemools war d'Lidd "Where is zazà, my beauty" a Moud an ech hunn d'Gewunnecht et "zizi" ze nennen.

Mir sin géint eelef owes op Tindari fortgefuer, fir um Dämmerung unzekommen. Midd an ustrengend duerch meng Zerbruechlechkeet hunn ech vill Mol no frëscht Waasser gefrot, awer si hunn et net aus de Stänn kaaft wéi all déi aner midd Leit:

si stoungen an der Schlaang bei deen eenzege Sprangbuer bei der Kierch, aus deem waarm Waasser gelaf ass. et huet net gehollef d'Hëtzt ze berouegen. No der Tradition hu si Kichererbëss, Broutbounen a Cannellini Bounen kaaft, duerno si se an d'Mass gaang, d'Madinuzza gebiet an um Wee eraus hunn se hir Matbierger a meng Paterfamill begéint. Mëttes si mir ënner den Olivebeem ronderëm giess gaangen. Schued dass ech esou midd war, deen Daag war et wirklech emmer appetitlech lessen fir e gudden Androck virun Frënn ze maachen. Fir de Mëttegiessen ass eng am Ofen gekachten Wëllhues, déi de Monni ëmmer e puer Owender virdrun op d'Juegd gaangen ass, gefüllten Auberginen a Paprika, Drauwe an hausgemaachte Kichelcher. Fir heem ze kommen, hunn d'Frënn en Transportmëttel geholl: den Auto oder Päerdsween. Ech hunn nogekuckt, scho demissionéiert fir zu Fouss zrëckzekommen. Nëmme wann et e Monni war, konnt ech mech leeschte mat engem Päerd ze fueren, soss war et deet.

Kapitel fënnef - D'Eule

Nach ëmmer zum Thema Relioun, well mäi Monni Member vun enger Brudderschaft war, haten si d'Verpflichtung fir Palmesonndeg an der Kierch vu San Giorgio ze bekennen an ze kommunizéieren. D'Zeremonie war um fënnef de Moien statt, de Paschtouer huet fir d'éischt all d'Männer an enger Kapell zouginn, an dunn an d'Beichtstull fir d'Fraen gaang.

Wéi et der Tatta war, déi e grouse schwaarze Schal unhat, huet si d'Kleedung no beim Gitter bruecht, fir sech esou vill wéi méiglech ze decken: et huet geschéngt, wéi wa si Kamillen-Inhalatiounen misst huelen. Hien huet zouginn an dunn: - Elo ass et Ären Tour - hie sot mir. Och wann ech am Laf vum Joer Beicht maachen wollt, konnt ech net. Meng Tatta huet mech gekrasch: "Dir sollt dem Här net de Geck maachen, eemol am Joer geet duer, soss bass de net wäert, de Gaascht ze huelen, well Dir kënnt och mat Ären Aen sënnegen."

Géint néng Auer Hellege Mass, Kommioun an direkt doheem. Wéi gewinnt, aus triviale Grënn, huet hire Monni ugefaang ze schwieren a si hat en nervös Hust. Onbeschreiblech Szenen sinn geschitt: Wann deen Dag aus iergendengem Grond een et brauch, da kéinte se net späizen, soss geheien se den Här aus dem Mond. Wann et duerch Ongléck geschitt ass, hëlt hien den

Deckel vun der Becher, späizt an an drénkt d'Flëssegkeet erëm mat Waasser an Zocker. Während der Helleger Woch sinn d'Leit och nuets am Duerf bliwwen fir un den Owend Priedegten vum Mönch deelzehuelen. En Donneschdeg goufen d'Colombe virbereet, e Kicheldeeg a verschiddene Formen mat hart gekachten Eeër, gekacht mat Waasser an Anella, e gëftegt Faarfstoff. Op Karfreideg am Faaschtenmoien hu mir all d'Kierchen besicht, déi mat Weesssprossen dekoréiert sinn, duerno hu mir dräi Blieder vun der Enkelin (Medikamenter Kraider mat engem intensiven Doft) geschluecht, déi d'ganz Joer Wuelbefannen garantéiert hunn.

Dir musst net am Dag schaffen, fir de gekräizegte Jesus net ze schueden, wann Dir näht, géif d'Nadel stiechen, wann Dir gesitt, datt et de Risiko ass, Äre Kierper ze verletzen, asw. Fir deen Dag, wat ech och gemaach hunn, sinn ech net emol getraff ginn, soss géif de Jesus kräischen. Um eelef Auer e Samschdeg war d'Mass vum Fridden an Operstéiungszeen. All d'Kanner hunn Dauwen bruecht, fir dem Paschtouer säi Segen ze kréien an duerno z'iessen. Ech konnt déi Zefriddenheet ni ewechhuelen, well ech meng Dauf mat zwee Eeër fir d'Schoulrees, déi en Dënschdeg no Ouschteren organiséiert gouf, hu missen retten. Ech hu missen dem Schoulmeeschter en Ee bidden. Op Ouschterdag hu si mir e klengt Lämmchen aus kinneklechen Nuddelen kaaft, dat klengst fir net ze vill ze verbréngen. De Monni war sou knaschteg, datt hie mat der Rous aus der Pan, déi sech um Feier entstanen huet, seng Schong gebitzt huet. Wann meng Tatta wusst, datt eng Aarbecht fäerdeg war a si bezuelt hunn, huet si mir ugeroden: "Frot Äre Monni, ob hien d'Sue matbruecht huet."

Si an ech hu bal him misse wéi zwee kleng Sklaven bewonneren, bis hie geplënnert ass an hir zéng Lire ginn huet a

mir fënnef. Ech konnt meng Suen net ausginn, well se fir d'Spuerkeess bestëmmt waren. Eng Kéier hunn ech menger Tatta gesot datt ech d'Lotterie wëlle spillen. Si averstanen well si gehofft ze gewannen. Meng war eng Ligen. A Wierklechkeet hunn ech mech och am Verglach mat menge Klassekomeroden behënnert gefillt: si haten Röcke, awer meng Tatta huet se net gär an ech war gezwongen, voll Kleeder unzedoen. Si hunn all Knéiesokken aus wäiss, brong oder blo Kotteng un, ech hu mech misse mat de Strëmp maachen, déi se an orange gemaach huet, eng Faarf déi manner kascht huet wéi déi aner. Ech hunn se iwwer dem Knéi vun enger elastescher Band ënnerstëtzt, awer de gréisste Problem war datt se ouni Fouss bis op d'Knöchel erreicht hunn. Doriwwer hunn ech e puer kuerz Strëmp mat Manschetten un. Ech war scho genuch marginaliséiert an ech hu missen och fir meng Kleeder erausstoen. Mat deene fënnef Lire hat ech geplangt eng méi uerdentlech Strëmp ze kafen, déi ech moies undoen ier ech an d'Klass kommen. De Buttek war deen Dag zou. Ech konnt net mat de Suen heem goen, well meng Tatta et fonnt hätt. Ech hu geduecht, se ënnert engem Steen laanscht d'Mëllechbunn ze verstoppen. Et huet an der Nuecht gereent an aus Pabeier sinn se komplett auserneen gaang, wéi ech den nächste Moien gemierkt hunn, wéi ech se zrëckgezunn hunn.

Fofzëng Deeg sinn vergaangen a meng Tatta huet mech gefrot ob ech d'Lotterie gewonnen hätt. Och do war ech net éierlech a sot jo. Déi Sue sinn ni ukomm. E Karfreideg, während der Cortège zu Éiere vun der Muttergottes vun der Trauer, mat der Enseignant begéint, huet hien hir ëm Erklärungen gefrot. Ech stierwen vun Schimmt. Si war natierlech net alles bewosst, also krut ech zwee Schlässer vu menger Tatta ënner hirem schwéiere Bléck. Ech sinn ëmmer gär an d'Schoul gaangen, awer mat

schlechten Resultater. Keen huet mech verstanen an ech war ëmmer dank Empfehlungen gefördert, sou datt meng Mamm roueg war datt se mech ëmmer studéieren hunn. Ech war gutt just mat der Kaz, bis enges Daags de gedronk Monni mat e puer Tripe aus der Stad zréckkoum an d'Déier e Stéck geholl huet fir sech selwer ze ernähren. Huet e Musket vun den Zaldoten hannerlooss, hien huet hien am oppene Land ëmbruecht. Et war eng grouss Enttäuschung fir mech.

An der Drëschzäit sinn ech d'Käre vu Weess a Gerste plécken, déi um Bauerenhaff vun den Noperen bliwwen sinn, an eng Täscher geluecht an op d'Mme Tindara hir Millen um Floss bruecht. Dunn hunn ech d'Miel op d'Novara bei menger Mamm hir Cousin geholl, déi als Witfra mat zwee kleng Kanner war, moies Holz an de Bësch sammelen an den Uewen beliichten fir Brout ze preparéieren fir déi, déi hir d'Miel bruecht hunn, e bësse Sue verdéngen an e bësse Brout fir d'Kanner.

Am September, wann d'Feigen reift, hunn ech d'Planzen geklommen an déi schmackhaft Friichten erausgesicht, se an Cane Kuerf geluecht mat engem Haken aus de Branchen. D'Feigen goufe geschnidden an an der Sonn op engem Canopy dréchen gelooss. No e puer Deeg si se dréchen ginn. Geplant a grouse Kuerf gi se am Wanter giess. An deene schéinen Zäiten ass d'Madame Maria, eng Noperin aus dem Land, komm fir déi gedréchent Feigen ze preparéieren. Ech sinn dacks bei hatt gang. Si war d'Mamm vu ville Kanner. Ee vun hinnen, Carmelo, war epileptesch. Heiansdo war hien net méi ze fannen. Déi besuert Mamm ass no him sichen gaangen an ech hunn si bal ameséiert begleet.

Wéi ech am 5. Schouljoer war, huet d'Léierin eis gefrot eis Elteren matzedeelen, datt si eis an de Kino géif huelen fir de Film "The Little Alpine" ze gesinn. D'Monnier: "Dir gitt net deen Dreck

kucken." Den Neveu vum Paschtouer vis-à-vis hat héieren: "Dir musst hatt schécken, ech hunn hien och net gesinn." Dunn goufen se geréckelt an ech konnt goen.

Vun der Mamm war e Pak mat Séissegkeeten ukomm. Ech hat e puer an d'Schoul bruecht. Et war eng Zäit vun Hongersnout an och Séissegkeeten war knapp. Meng Schoulmeeschter Schwëster huet véierte Schouljoer geléiert iwverdeems ech am fënneften Schouljoer war. Si huet Séissegkeete gefrot fir e klengt Meedchen méi aarm wéi ech, dat krank war an ech hunn se all fir hatt verlooss.

1945 ass mäi Papp zréck op Domodossola. Ech hunn hien am Abrëll 1946 erëm gesinn a mat him war meng Mamm, déi e Puppelchen erwaart huet.

Ech hunn ongeféier zéng glécklech Deeg mat mengen Elteren verbruecht. Ech sinn dacks bei meng Grousselteren a Monni gaangen, also hunn ech sou vill wéi méiglech giess a vill Soda vu menger Bomi gedronk, déi se verkaf huet. Um Enn wollt meng Mamm mech mat hir an Norditalien huelen, mee meng Tatta, ëmmer falsch an egoistesch, huet hir iwwerzeegt mech mat hir ze verloossen. Ech war am fënnefte Schouljoer, ëmmer gekämpft wéinst menger Zerbruechlechkeet. Während den Examen Deeg koum d'Nouvelle vun der Gebuert vu sengem klengen Brudder. Ganz glécklech, awer traureg zur selwechter Zäit, hunn ech vu Freed a Péng gekrasch. Villäicht dofir huet den Enseignant mech gefördert och wann ech während den Examen de Mond net opgemaach hunn. Dat Joer hu si eng Lycée-Sktioun am Duerf gegrënnt a bal all meng Klassekomeroden hate sech op d'Entréesprüfungen virbereet fir dohinner ze kommen. Fir mech war et keng Chance: meng Monni waren iwwerzeegt, datt nëmmen d'Eule an där Schoul gaange sinn. Tatsächlech, nodeems se de Lycée ofgeschloss hunn, hu se missen op

Messina goen fir hir Master Ofschloss. Meng Elteren hu missen drun denken d'Sue fir d'Bicher ze schécken, si hätte keng Ausgaben gemaach. Ech hu weider gekrasch well ech meng Studie weider wollt. Si hunn mir dunn d'Méiglechkeet ugebueden fir den zwee-Joer Beruffscours anzeschreiwen, eng Zort vu ganz aarme Mëttelschoul, déi zwee Joer dauert. Déi äermst Leit sinn dohinner gaang, ech hunn op alle Fall ugeholl. Zu Fouss hin an hier, moies an nomëttes sinn ech um Cours deelgeholl. D'Schoul war gemëscht: déi meeschte grujeleg Männercher hunn d'Hand géint den Direkter opgehewen, dee Mathematik geléiert huet, si hunn och d'italienesch a franséisch Enseignanten ausgeléist. Hausaufgaben goufen d'Meedercher geléiert an d'Landwirtschaft fir d'Männer. A Wierklechkeet hu mir guer näischt geléiert. Mäi Gewënn war gutt schei a mat engem groussen Duuscht fir ze léieren.

Virum Enn vum Schouljoer haten d'Enseignanten eis op en Charity Theater virbereet. Ech hu missen en Erscheinungsbild maachen, verkleed wéi e Stroosseegel. Do war dem Monni seng Mutz, d'Shorts fehlen. Wéi ech meng Tatta gesot hunn, huet si geruff: "Du bass en Narr fir Obligatiounen opzestellen." Ech hunn d'Häerz net verluer: Ech sinn bei der Coiffeur Fra Liezza gaang fir ze froen, hir Jong hir Hosen ze léinen. Also um Owend vun der Opféierung hunn ech mech als Stroosseegel verkleed, ënner villen Applaus an der Verzweiflung vu menge Monni, déi fir d'Geleeënheet am Publikum präsent waren.

Leider sinn och déi zwee Joer vergaangen an ech hunn d'Schoul fir ëmmer fäerdeg gemaach a geduecht datt ech sou ignorant bliwwe sinn wéi a méi wéi virdrun.

Kapitel sechs - Weg verzeien mech (D'Liicht vun de Stären)

Ech war zwielef Joer al wéi meng Mamm mech am August mat mengem Papp a klenge Brudder besiche koom, deen ech fir d'éischte Kéier gesinn hunn. Sâi klengt Gesiicht ze gesinn huet mech glécklech gemaach an ech erënnere mech un deen Dag als ee vun de beschten a mengem Liewen. Meng Eltere waren décidéiert mech mat hinnen ze huelen fir zréck an d'Schoul ze goen, awer meng Tatta huet si fir d'éischte Kéier vun der Iddi ofgeleent: si géif mech als Nâischt schécke mat der Perspektiv de Fach gutt ze léieren. An esou ass et geschitt, géint mäi Wëllen. Meng Elteren sinn fortgaang an ech sinn op Sizilien bliwwen wéi en Idiot. Vun do un hat ech kee Rou an hunn ëmmer am Geheimnis gekrasch. Meng Monni soten, datt meng Elteren mech sécher net gär hätten, wéi si, datt si mech wéi eng Duechter opgewuess hätten (eng Duechter wier sécherlech duerch déi selwecht Péng gaangen wéi ech). Enges Daags goug meng Tatta bei déi bescht Nâischt an der Stad, wou meng Mamm och den Handel geléiert hat, fir si ze froen, ob si mech géif astellen. D'Kleederschaf huet geäntwert, datt si schonn aacht Meedercher hat an d'Zuel net konnt erhéijen. Den nächsten Dag

huet hir Tatta hir e puer Eeër bruecht fir hir ze iwwerzeegen a si sot: - Kommt zrécck an engem Mount, vläicht geet ee vun de Léierinnen op Turin an eng Plaz bleift fräi fir Är Niess -. Pénktlech, no engem Mount huet meng Tatta mech an de Labo geschéckt. Déi jonk Madame, déi net méi wéi annerhallwe Meter grouss war, huet mech begréisst: "Okay, ech huelen dech well ech dech leed, ech stellen mir vir, datt Dir léiwer bei mech kommt wéi am Land ze bleiwen mat Ärer Tatta." Hie war net ganz falsch sou ze denken. Den nächsten Dag um aacht sinn ech opgetrueden. "Fänkt un de Laboratoire ze botzen", sot hien mir, "da wäschs du de Buedem." D'Geschicht huet ugefaang fir mech ze sténken. Ech hu mech sou gutt wéi méiglech gemaach fir ze botzen. Ech war kleng a Statur, ech war zwielef Joer al, awer ech hunn aacht ausgesinn.

Ech wusst net wéi ech de Buedem wäschen: am Land war et aus Steen an am Duerf, wou et Plättercher waren, meng Tatta huet et ni gewäsch fir se net ze verschwannen. Ech hu probéiert mäi Bescht ze maachen, awer d'Koppelin huet mech en Arsch genannt, well ech net gutt gewäsch hat. Um néng Auer sinn d'Aarbechter ukomm an hunn ugefaang sech fir déi nei Saach (klengt Meedchen) ze interesséieren. Si hunn mech all mat enger Loft vu schued gekuckt. Ech hunn hir Rieden héieren a war erstaunt net déi wesentlech Saache vum Liewen ze wëssen. Heiansdo hunn si mir e puer Näischt Aarbechten ginn, Saachen déi ech net gär hunn, ëmmer batter iwwer net konnt studéieren. Et war eng positiv Säit vum Dag: Mëttes hunn ech net missen zrécck an d'Land kommen, hunn ech roueg doheem giess, eng Servietten op den Dësch geluecht, d'Glas, d'Waasserfläsch an en Teller arrangéiert. Kuerz gesot, fir e Stéck hart Brout a Kéis ze iessen, hunn ech gär den Dësch gedeckt wéi all normal Leit. Nom Mëttegiessen sinn ech bei en Noper gaang, deen néng Joer

méi al wéi ech war an eng Bräisserin war. Si huet gehollef meng Aen op meng Naivitéit opzemaachen. Hir Mamm, eng Schwëster mat Elefantbeen an eng aner Invaliditéit hu bei hir gelieft.

Heiansdo hu si mech invitéiert fir eng Schossel Zopp ze drénken. D'Nähterin huet mech gefrot fir hir ze hëllefen d'Kräizstéckstécker op Kannerkleeder ze maachen. Eemol hat ech eng Trauregkeetskris an hunn d'Aarbecht hallef gemaach. Eng aner Kéier, trotzdem, hunn ech d'Asche vum Brazier geholl an se laanscht d'Trap gesäiert. Si soten: "Wien ass do? Sinn ech eng Krankheet?". Um Enn hu si mech verstanen an hunn mech verzeien.

Heiansdo sinn ech bei d'Nonnen vum Antoniano Weesenhaus eropgaang fir mat de Weesen ze spillen. Ech hunn se e bësse beneid, well se hir Deeg an Uerdnung gelieft hunn. Si hunn mam Dësch ëmmer gutt gedeckt giess, duerno hu si gespilt a schliisslech zu festen Zäiten hunn si sech der Andacht vu Gott gewidmet andeems si gebiet hunn. Ech hu geduecht: - Glécklecherweis hunn se hir Elteren net méi an awer liewen se gutt mat den Nonnen, während ech Elteren hunn awer gezwongen sinn mat dëse schreckleche Monni ze liewen -. Ouni hiert Wëssen, fir eng spéider langweileg Enquête ze vermeiden, sinn ech heiansdo bei enger Tatta vu Pappe gaangen, déi am Duerf gelieft huet. Ech hunn hir Sue gefrot fir e Bréif un meng Elteren ze schécken an si bidden mech mat hinnen ze huelen.

All Joer am November hu si mech op d'Foire Sant'Ugo geholl, déi zu Piano Vigna stattfonnt huet. Op dëser Plaz hunn d'Grousspappelen e Schapp opgeriicht, wou si gegrillte Fleesch a Wipp preparéiert hunn, déi si zesumme mat engem gudde Glas Wäin verkaf hunn. Fir mech war et eng Geleeënheet mat menge Paterfamilljen zesummen ze sinn, gutt Fleesch ze schmaachen an e faarwege Soda ze drénken, d'Stänn ze kucken, wou

Braziers, Laternen, Déierendëppen, Quarts a Bumbaelli verkafen.

Den nächsten Dag si mir erëm op Badia Vecchia fir d'Fest vu Sant'Ugo gaangen, eng Mass, e klenge Cortège an dann erëm an de Buttek vu menge Grousselteren, déi mir Zoossiss, Brout a Soda offrèiert hunn, dëst aus enger klenger Fläsch mat engem Ball zougemaach an der interner.

Eemol viru Chrëschttag ware mir 3 Deeg op Messina gaangen. Mir geschlof mat engem relativ. Ech hunn hatt net e bëssen gär: si huet hire Monni gesot datt si Eeër vun engem Bauer um Maart geklaut huet, hir ofgelenkt huet. Ech hat am Katechismus geléiert, datt een net dierft klauen. Owes si mir mat menger Duechter bei en Här gang, dee Statuen gemaach huet. Fir generéis ze sinn, hunn meng Monni mir Sue ginn fir se ze kafen. Um geschmierte Dësch vu Castrangia konnt ech eng Krëppchen bauen. Mat Spargelzweige an e puer Kottengflakken hunn ech eng Hütt geformt. Owes hunn ech d'Atmosphär vun zwou Käerzen genoss, déi mat Nussnussmuschelen, déi an Ueleg getrëppelt sinn, an engem Stéck String nieft dem Jesusbaby. Och de Monni Michele huet d'Iddi appréciéiert a wollt mech belounen: "Ntoia, schielen zwee stacheleg Bieren", a meng Tatta ass gang fir se ënner hiert Bett ze kréien, wou se gehale goufen.

Wéi ech alleng zu Novara opgehalen hunn ze schlofen, sinn ech während der Chrëschnovena mat menger Noperin Antonietta an de Service gang, deen um 5 Auer moies an der Annunziata Kierch ofgehale gouf. Hannen an der Kierch huet den Sakrist d'Still géint eng Tax zur Verfügung gestallt. Mir hunn se vun doheem matbruecht. Um Réckwee si mer d'Carolina besicht, d'Wäscherin vum Ingenieur, déi scho moies fréi ënner der Trap geschafft huet. Deemools war si schonn gang fir Waasser aus dem San Francesco Sprangbuer mat grouse Quarts ze zéien, fir

den hëlzenen Dëppchen ze fëllen. Hien huet gesot: "Caùsi, waart hei, ech kucken op d'Hären gëschter Owend Kichelcher iwwreg haten, fir datt Dir Frühstück kënnst". Hie koum bal ni mat eidelen Hänn zréck. Ech hunn d'Antonietta invitéiert fir erop ze kommen a mir hunn de Brazier gebrannt. Wéi d'Carolina näischt méi z'iessen konnt fannen sinn ech an d'Kichen gaang fir en Stéck hart Brout an e Glas "Bumbaello" Waasser ze kréien. Mir sinn bis 8 gestoppt fir Doilies ze maachen, dunn hu mir Äddi gesot: Ech sinn an den Atelier gaangen, d'Antonietta ass bei hir Mamm gaang fir hirer Mamm ze hëllefen well si déi eenzeg Duechter mat 8 Bridder war.

Alleng zu Novara hunn ech mech als Bierger gefillt. Wéi ech bei de Grousspapp Turi gaangen sinn, hunn ech seng Fënstere gebotzt an hien huet mir "e srea" (en Tipp) ginn. Ech sinn gaang fir Nagellack ze kafen. Ech hunn och de Léisungsmëttel kaaft fir et ze läschen, wann ech gefillt hunn datt ech meng Monni begéinen. Ech hunn Talcum als Pudder benotzt. Leider: enges Daags hunn ech et op mengem Gesiicht gelooss an duerch meng Probleemer, Schlappen a Beleidegungen gaang. "Wou hues du d'Sue fir deen Dreck kritt?". An ech sot: "Kënnst Dir net gesinn, datt et Miel ass?". Mëttlerweil waren d'Noperen an en anert Quartier geplënnert. Enges Daags hu si mech invitéiert an den Zirkus ze goen. "Ech hu keng Suen ..." Ech sot. Si hu mir se geléint. Nomëttes Matrousen an de Labo fir d>Show ze genéissen: Afen op der Trapeze, Kanner op Päerd, Elefanten, Clownen, Saachen déi nach ni gesinn hunn. Leider hun ech missen 8 Lire kréien.

E puer Deeg méi spéit, wéi ech op Castrangia gaangen sinn, zu San Salvatore hunn ech d'Mamm vun engem Schoukolleg mat enger Täschen voller Geméis kennegeleiert, déi vun de Baueren kaaft goufen. Hien huet mech gefrot, ob ech zréck an d'Stad kéint

goen (wéinst der Mentalitéit vun der Zäit huet hien sech geschummt fir mat senger Täsch op d'Plaz ze goen!). Ech ausgemaach, geduecht puer Suen mat der Tipp ze maachen. Leider, no hirem Haus mat Schwieregkeeten erreecht, si belount mech mat véier peanuts. Ech hunn net Häerz verluer. Ech hunn eng Lira verdéngt andeems ech en Doily un eng Dame vu Fantina verkaaft hunn. Ech gebaut Karton Pinocchios mat Been an Waffen vun engem String bewegt. Verschidde Kanner hunn se fir e puer Cent kauft. Eng aner Iddi: Sonnebrëller fir aarm Kanner. Ech war op der Sich no transparenten faarwege Séisswueren virun de Baren. Mat Zockerpabeier hunn ech de Frame erausgeschnidden a konnten aner Cents erholen. No zwee Méint hunn ech et fäerdeg bruecht déi 8 Lire zräckzebréngen.

De Grousspapp huet, trotz sengem héijen Alter, dem Asthma an dem Hernia, deen hien zanter fënnef Joer hat, probéiert sech am Land oflenken ze loossen, well seng Duechter bal ni op Besuch gang ass. Hie war gutt an deenen zwee Summerméint, wéi seng Schwéiesch vu Messina ukomm ass: Si huet seng Kleeder gewäsch an d'Haus op d'Kopp gedréint, fir alles ze botzen, wat sech am Laf vum Joer accumuléiert huet.

Wa mir eis begéint hunn, sot hien zu mir: "Deng Tatta ass eng Schimmt, du kanns en aarme ale Mann net esou am Dreck leiden." Owes sinn ech mech mellen gaangen, mee d'Tatta huet hir Schwëster kritiséiert: - Si ass Bierger, si kann selwer denken, wat si wëll -. An ech hunn geäntwert: "Du hues Recht, ech hunn d'Botzung gesinn, déi Dir maacht: Dir hutt d'Urinal souguer mat Säure gewascht an et gouf erëm glänzend." Zu dësem Zäitpunkt huet hien mir e Schlag ginn, well iwwer dës Saachen sollt net geschwat ginn an ech war Eekleges.

Enges Daags huet mäi Grousspapp mir Sue ginn an ech hunn e

Lidderbuch kauft, vun deem d'Meedercher am Atelier geschwat hunn. Zënter enger Zäit hunn ech et fäerdeg bruecht et ze verstoppen, awer een Owend hat ech keng Zäit an de Monni, nodeems hien gemierkt huet, huet ugefaang ze schwieren: - Och dëst ellent Dreck, elo sidd Dir e Bulli -. Bei deene Wieder hunn ech et an d'Gesicht geheit ier hien et gemaach huet. Hien huet meng Rebellioun aus den Ae verluer, de Gürtel vu menger Hosen erof gezunn an huet ugefaang mech gewalteg ze schloen. Ech war ongeféier dräizéng Joer al an et war déi eenzeg Kéier hie sot zu senger Fra: - Ech héieren, datt eng Dame fir Norden Italien verlosse, begleeden Är Niess an d'Duerf a schéckt hir mat hir Elteren -. Ech hu mech dee Moment glécklech gefillt, ech hu souguer de Péng vun de Schlagen vergiess, déi ech geholl hunn, dunn sinn ech gaang a souzen iwwerdenkend op d'Gras. D'Däischtert huet ugefaang ze falen, hunn ech geduecht, wéi d'Schatten vun der Nuecht d'Branchen vun de Beem infiltréiert hunn an e liichte kale Wand aus dem Floss koum.

Ech hunn mech géint e Walnussbaum hänke gelooss a si geschlof an d'Wolleken gekuckt. Ech hu vill gedreemt, e Schwarm vu faarwege Dreem. E liichte Wand huet mäi Gesiicht gestreckt. Ech hunn meng Aen opgemaach a komesch hat ech déi Plaz gär déi ech ëmmer gehaast hunn an ech hu fir d'éische Kéier mat Staunen gemierkt datt se nëmmen duerch d'Liicht vun de Stäre beliicht war. Ech loosse mech an dësen Zoustand vun der Verloossung goen, ech hunn erëm gedreemt. Gléck wéi eng mysteriéis Flësegheet ass drop a drop a mengem klengen Wiesen erakomm. Ech war kee séiss Kand. Meng Féiss ware gekräizt, well se op de scharfe Kieselstécker vun der Baach gaang sinn, awer mäi ganze Kierper, an och meng Séil, waren elo gewinnt alles ze veruerteelen, wat séiss a zaart schéngt. Awer ech zouginn datt dee kuerze Schlof deem Owend

wonnerbar war an ech hunn et ni méi erëm fonnt. Vlächicht dofir erënnere mech et nach ëmmer. Op eemol huet eng Hand op meng Schëller geluecht, d'Tatta Antonia ass ukomm an huet mech op hir Manéier abrupt erwächt: "Loosst eis heem goen. Wa mir ukommen, kuss du dem Monni seng Hand a sot him - Verzei mir w.e.g. -". An esou war et.

Deen Owend sinn ech zidderend an d'Bett gaang, ech konnt déi Nuecht net schlofen an hunn d'Stonnen an der frendlecher Erwaardung vum Dag verbruecht. Wann ech an de Schlof rutschen ouni et ze bewosst sinn, géif ech op eemol erschrecken wéi duerch en Uruff oder e Bewosstsinn, deen erfuerdert datt ech waakreg an a Péng war a mir keng Ausbroch ginn huet. Ech hunn de Rescht vun der Zäit mat oppenen Aen verbruecht, d'Monsteren iwwerpréift, déi d'Däischtert vun der Nuecht op d'Mauern gezunn hunn an ouni d'Kraaft eppes ze maachen, hunn ech gekrasch a gekrasch. Awer et war keen traureg Gejäiz, et war eppes anescht wat ech net konnt gesinn. Den nächsten Dag sinn ech net an de Laboratoire gaangen, well mäi Kierper ausgesäit wéi eng Kaart, et war sou gebrooft. Ech sinn eréischt no enger Woch zrëckkomm, wann d'Zeeche ugefaang hunn ze verschwannen.

Kapitel siwen - Emilia

E Sonndeg de Mëtteg sinn ech mat e puer Frënn an d'Waisenhaus gaang: eng Nonn huet eis d'Evangelium op eng flott Manéier mat relevante Witzer erkläert. Wat eng Freed dës Stonn glécklech ze verbréngen. Enges Daags huet hien eis gesot datt de Bëschof vu Messina am Oktober fir d'Confirmatione géif ukommen.

- Huelt Är Hand op, wann Dir dëst Sakrament wëllt, fir datt ech et dem Äerzpriester Monseigneur Salvatore Abbadessa vermëttele kann - Ech weess net wat ech maache soll, hunn ech schued meng Hand opgehewen. E puer Deeg méi spéit sot ech zizi. Si war ongenéiert: mir hu missen eng Pätter sichen. Ech hunn hir d'Duechter vum Bréifdréier proposéiert, d'Miss Rina, eng jonk Léierin. Wéi kënne mir him froen? Den nächsten Dag si mir bei hir Haus gaang a si huet sech eens. Den 9. Oktober 1948 am Nomëtteg sinn ech mat menge Frënn an d'Mutterkierch gaangen, fir Beicht ze maachen. Den Dag drop sinn ech moies an d'Haus vu menger Pätter gaang, déi mir e Filigranarmband mat klengen Häerzer gewéckelt huet. Ech hunn ugefaang ze freeën. Um 11 si mir an d'Kierch gaangen. De Bëschof ass ukomm an huet ugefaang d'helleg Mass ze feieren. Am Intervall hu mir eis am zentrale Schiff opgestallt an een nom aneren huet hien eis

bestätegt. Nodeems d'Mass eriwwer war, hunn d'Monnien hir Pätter net mol e Kaffi ugebueden. Si hunn hir just begréisst andeems se hir einfach "Commare" genannt hunn.

Ech erënnere mech drun, datt als Kand, wéi mir aus Castrangia zrëckkoom, ier mer an d'Duerf ukomm sinn, eng Kapell war, déi dem Retter gewidmet ass. Den Zizi huet e Moment opgehalen a sot mat haarter Stëmm "oh Mammen, oh Mammen...". Ech hu geduecht et wier eng Gebied. Wéi ech méi al ginn hunn ech verstanen datt hien amplaz seng verstuerwene Mamm nennt, well de Kierfecht just iwwer der Kapell läit. Ech war ni de Kierfecht besicht well den Zizi net mol op d'Fest vun den Hellegen gaang ass. Ech wouss, datt bei där Geleeënheet d'Leit Blummen vun der Miss Signorino op enger Plaz mam Numm "Fussadello" kaaft hunn a bal an engem Cortège gaange sinn, fir d'Graf vun hire Léifsten ze dekoréieren. Eemol hunn ech dem zizi proposéiert: "Firwat gi mir och net bei ärer Mamm säi Graf?".

Si huet geäntwert, datt si et géif bedauern. - Et ass nätzlos fir "Mammen - Mammen" ze ruffen, wann Dir hir net emol eng Blumm bréngt. - Bei dëse Wieder huet hie sech bal beweegt. Mir sinn op Fussadello gaang fir e puer Chrysanthemen ze kafen. Op Allerhellegen sinn ech de Grousspapp Turi ruffen fir eis an d'Graf vun de "Mammen" ze huelen, fir mech Bomi Rosa. Mäi Grousspapp hat dat Graf viru kuerzem erëm opgebaut, well während dem Krich déi eenzeg Bomm, déi um Kierfecht gefall ass, et zerstéiert huet.

Och wann ech houfreg war eng aner Schluecht gewonnen ze hunn, meng Gedanken waren Dag an Nuecht bei mengen Elteren. Ech hu probéiert mech ze distractéieren wann ech am Labo war. Ech hunn ugefaang ze nähen ze genéissen: Ech hunn d'Wattung fir d'Schëllerpads virbereet, ech hunn op d'Holzkieper geblosen. Wann d'Eisen waarm war, hunn déi grouss

Meedercher d'Stécker gestach fir Kleeder ze maachen. Fir et stramm ze halen, goufen d'Gewichte téscht zwee Bänner an de Saum geluecht. Ech sinn gaang fir se vu mengem Pätter ze kafen, deen Gewiermaterial verkaaft huet. Et waren Pellets, déi ech mam Hammer misse flaach maachen. Heiansdo hunn ech souguer d'Fanger ofgelaacht... Mëttlerweil huet d'Madame Orlando bezuelte Schneidcourse fir déi eeler Meedercher ofgehalen. Ech souz wäit ewech mee ech hunn gelauschtert fir eppes aus de Lektione ze verstoen. Eemol hunn d'Monnier gesot datt mir op Fantina géife goen fir de "commare" an de "compare" ze besichen, déi mat eis geschlof hunn, wann se op Novara fir wichteg Erreeche koumen. Eemol huet d'Pätter zizi gefrot "Wéi al sidd Dir?" An zizi: - Meng Aen sinn däischer, ech erënnere mech net - (wann ech keng Siicht hat, erënnere mech net).

Mam Grousspapp Turi sengem Tipp sinn ech e Stéck gréng Stoff kafen, fir meng Fäegkeet ze testen hunn ech en Rock gemaach. Den Dag vum Depart fir Fantina ass ukomm (zwee Stonnen zu Fouss). Mir sinn um 4 opgestan. Ech wollt den Zizi iwerraschen andeems ech mäi Rock undoen. Et war sou enk, ech konnt bal net goen. Wéi se meng Schafung gesinn hunn, hunn se ugefaang ze soen: - Mir hunn et opgewuess an elo, datt et ufänkt ze wuessen, wierkt se wéi eng Eule. Et mécht eis geschummt. An ech hunn drop higewisen: "Ech huelen dat net ewech, wann Dir wëllt ass et esou, soss gitt Dir!" Mee am Häerz hunn ech geduecht "wéi kann ech an esou engem enke Rock goen...". Mir sinn souwisou op eis Destinatioun ukomm. De Commare huet gefrot wou ech esou e schéine Rock gemaach hunn. - Sa figi illa - (si huet et selwer gemaach) huet zizi geäntwert. - Also wa mir eppes musse nähen, komme mir bei hir -. Eule Stolz...

Heiansdo an der Stad hunn ech Saachen gesinn, déi mech traureg gemaach hunn. D'Emilia war en Daafstum, vläicht Heemlos. Bal all Dag ass hien laanscht d'Strooss gaangen, wou ech gewunnt hunn. Wann hien een begéint huet, huet hien seng Hand op de Mond geluecht. Heiansdo hunn d'Leit hir e Stéck Brout ugebueden, awer et waren déi, déi hir Kéisekrust skrupellos ginn hunn an sech dunn verstoppt hunn, fir d'Reaktioun ze gesinn: dat aarnt Meedchen souz op enger Diertrëpp an huet de Kapp an d'Mauer geschloen. Enges Daags, wéi ech an de Buttek gaange sinn, fir e Fuedem ze kréien, hunn ech déi haart Stëmm vum Antonio, dem blanne Mann, héieren. Vun der Abtei, déi uewen an der Stad läit, huet hien ugekënnegt, datt d'Sardinnen ukomm wieren. Mat e puer Lire vum Bopa sengem Tipp, déi ech iwwreg hat, sinn ech op de Fëschmaart gaang fir e puer Unzen ze kafen. Mëttes hunn ech den Uewen mat Holzkuel beliicht, d'Sardinnen gekacht an an e Stéck Zockerpabeier geluecht. Wéi ech d'Emilia gesinn hunn, hunn ech se hir ginn. Si huet si mat Erstaunen ugekuckt a liicht gelaacht fir mir Merci ze soen. Ech hunn hatt gesinn an der üblecher Dier sëtzt, de Kapp net an d'Mauer geschloen, mee hir dënn Fanger op de Mond gesat. Deen Dag hunn ech net giess: Ech hu missen den Uewen vun de verbleiwen Glühwäin botzen, fir datt meng Monni meng Initiativen net verstoen.

D'Angela ass géint Mëtteg mat hirem Jong Nino laanscht dës Strooss gaang, engem behënnerte Mann, dee goug awer mat Gesten geschwat huet. Si si mat engem Eemer gaang fir Zopp aus dem Weesenhaus ze kréien. Enges Daags war den Nino eleng mat sengem Eemer, no bei mengem Haus hunn zwee Jongen hien ofgeschnidden an fortgelaf. Hie konnt seng Hosen net opzéien. Hie war ouni Ënnerwäsch. Ech sinn schued erofgaang fir hien unzedoen. Et war déi éischte Kéier datt ech en

plakege Mann gesinn hunn. Wee wann d'Monnien et gewosst hätten, wier et e Skandal gewiescht.

An engem vun de ville Bréiwer, déi meng Elteren geschéckt goufen, hat ech de Wonsch no enger Armbanduhr ausgedréckt. Nodeems ech geléiert hunn datt d'Madame Agostina aus Domodossola komm ass, sinn ech si gaang. Soubal hien mech gesinn huet, huet hien mech ëmklammen an huet mir e Pak vun mengen Elteren geschéckt. Ech hunn et opgemaach an zu menger Iwwerraschung hunn ech e bronge Lämmche Pelzmantel mat Krullen esou grouss wéi e Fanger fonnt, e Filzhut an eng Këscht mat enger Auer. Ech hu geziddert vu Freed wéi d'Madame et op mäi Handgelenk geluecht huet. Hien huet mir e Glas Waasser ginn fir mech ze hëllefen erholen an ech sinn heem gelaf. Den nächsten Dag, wéi meng Monni op d'Novara koumen, hu se gesot datt wann ech dee Pelz unhaten, da géife se mengen datt ech verréckt wier: keen an der Stad gehéiert esou eppes. Ech hunn et souwisou mat Stolz gedroen. Ech géif meng Ärmel zréckrollen fir jidderee déi kleng Auer ze bemerken. Ech hunn et dacks Seel ginn, sou datt et a kuerzer Zäit gebrach ass. Gitt op Castrangia hunn ech e puer eeler Leit begéint, déi mech d'Zäit gefrot hunn. Fir net e schlechten Androck ze maachen, hunn ech déi elo irremedial futtis Auer ugekuckt a gesot, ech hätt vergiess se ze winden. - Villmools Merci -. Si hunn mech begréisst a si weider op de Wee gaang.

Am Verglach mat menge Frënn war ech kleng an dënn, si waren all "entwéckelt". An engem Bréif huet meng Mamm zizi gefrot ob ech wéi meng Schwëster Rosa "entwéckelt" wier. Awer fir Zizi iwwer dës Saachen ze schwätzen war tabu. Hie wousst net datt ech alles iwwer d'Liewen wousst. Rebellesch wéi ëmmer, hunn ech hir gesot "Ech sinn net 'vermësst' well ech ënnerernährt sinn". An hatt: - Wat sot Dir? Mir hunn lech ëmmer ënnerstëtzt.

Een Owend hunn ech zu Castrangia geschlof an hunn mech krank gefillt. Ech war an engem kale Schweess. Ech hu geduecht datt et d'Enn war, hunn ech gebiet, gekrasch a sinn an d'Däischtert erausgaang fir e puer Drëpsen ze pissen. A si soten: "Wann Dir nach eng Kéier opstitt, schloen ech dech!". Vläch huet d'Madonna vun Tindari mech geschützt. Ech sinn zréck an d'Stréimatrass gaang a sinn ageschlof. Den nächsten Dag am Laboratoire zu Novara huet d'Miss Assunta mech méi blei gesinn wéi soss. Wéi d'Kelnerin wéi all Moien hire Kaffi an d'Mëllech mat geréischterte Scheiwen bruecht huet, huet si mir och e puer ugebueden.

Kapitel aacht - De Fluch vun de Schwalben

Duerch vill Zäit zu Novara ze verbréngen, schénkt d'Liewen geännert ze hunn: vläicht well ech de Grousspapp Turi besichen gaangen a glécklech mat him onënnerbrach fir ganz Nomëtteg geschwat hunn. Hien huet mir vill Geschichten iwwer säi Liewen erzielt a wéi schwéier seng Existenz eemol war. Ausserdeem, an der Novara wunnen, hat ech d'Geleeënheet déi wichteg Evenementer ze gesinn, déi an der Stad geschitt sinn. Virun allem déi grouss reliéis Fonctionen, Cortège, Daf, Konfirmatioun, mee virun allem d'Hochzäitszeremonien, hunn mech beweegt. Deemools goufen owes Hochzäiten gefeiert, ech sinn bal ëmmer mat menge Frënn an der Kierch vu San Nicola ronderëm kucken.

Een Owend hunn ech eng Braut an engem wäisse Kleed gesinn erausgoen, begleet vun hirem Papp. Wäiss wéi Schnéi, si huet ausgesinn wéi eng Popp, si war sou schéin! Et war Carmelina déi de Filippo bestuet huet. Ech hunn mech ganz empathesch an

Dag gedreemt: "Wie weess, enges Daags ass et vläicht och ech ...".

An deenen Deeg hat ech komesch Sensatiounen, et war eppes Neies a komesch an der Loft, ech hat Viraussoen. Ech war onroueg a waarden op en aussergewöhnlecht Event. An eigentlech huet d'Evenement net laang drop gewaart. Géint Mëtteg koum normalerweis de Bréifdréier laanscht. Enges Daags am Juni héieren ech seng Stëmm ruffen: "Campo, do ass Mail". Ech hunn de Bréif geholl, et koum vun ... Domodossola! D'Mamm huet hir Schwëster geschriwwen.

Ech hunn se abrupt opgemaach, bis ech se bal zerräissen an gelies hunn, do war d'Nouvelle op ech mäi ganzt Liewen gewaart hunn: ëm den 12. September géif meng Mamm op Sizilien kommen fir mech opzehuelen an an den Norden ze bréngen! Ech war elo eng jonk Fra, d'Zukunft waart op mech an ech hu missen eng Aarbecht fannen. Wësse wat d'Reaktioun meng Tatta hätt, hunn ech aus Virsicht de Bréif am Buedem vun engem Jar verstoppt, deen e Mier vun Dreck enthält: wann zizi et gelies hätt, aarm ech ... Heiansdo de Monni Micherillo, wann hien net war an den Weiler schaffen, koum an de Buttek zu Novara. Heiansdo ass hie mat zizi komm an erschreckt sot hien: "Deng Mamm huet eng Zäit laang net geschriwwen, eppes muss hir geschitt sinn ...". Ech, op der anerer Säit, hat Angscht, datt en anere Bréif mat engem Hiweis géif kommen. Tatsächlech ass enges Daags een ukomm, awer glécklecherweis ouni allusioun op d'Rees op Sizilien. De Summer ass lues a lues fir mech fortgaang, ech konnt net waarden op dat frantescht Waart bis zum Enn. D'Aarbecht huet mir gehollef net ze denken an d'Zäit ze verbréngen bis meng Mamm hir Arrivée. Fir d'Himmelfahrtsfest de 15. August wollten all d'Leit hir Eleganz weisen an am Labo war ëmmer vill ze maachen, méi wéi soss: Vill Dammen wollten

hiert neit Kleed weisen. Den 13. August war fir Aarbechter gewidmet, déi hir eege Kleeder konnten nähen.

Ech hat zizì gefrot de Stoff ze kafen fir op Par mat menge Frënn ze sinn. Si huet d'accord an ech hunn e bëllege beige Stoff mat bloe Knot Designs gewielt. Déi jonk Dame am Atelier huet et fir mech geschnidden an huet en eeleren Aarbechter gefrot mir ze hëllef se ze nähen. Um Dag vun der Party hat ech en neit Kleed wéi all déi aner.

Et waren och e puer Bekannten, déi aus Fantina koumen. Ee vun hinnen hat meng berühmte knapper Rock gesinn. Si huet e Stéck Stoff bruecht an huet zizì gefrot: "Deng Niess muss mir e Kleed maachen, si ass sou gutt drun!". Ech hunn hir Miessunge gemaach. Ech hat e Modell am Kapp, datt d'Miss Assunta fir e Client gemaach huet. Ech hu fir eng Zäit gefrot et ze schneiden an ze probéieren. "Et ass ok, de Stoff ass e bësse schwéier, gëeegent fir den Hierscht. Ech kommen ëm den 20. September."

Mëttlerweil huet d'Carmelina, e Meedchen aus dem Labo, all hir Frënn op hir Hochzäit invitéiert, e September Owend an der Matrix Kierch gefeiert. Mat der Erlaabnes vum zizì sinn ech op d'Zeremonie gaang. Ënnert de Gäscht war och eng Madame vun Domodossola, déi hiren nächsten Depart ugekënnegt huet: "Concettina, Är Deeg sinn zu Novara gezielt. Deng Mamm kënnt dech geschwënn ophuelen."

No der räicher Erfrëschung sinn ech glécklech heem komm. D'Deeg sinn vergaangen an den Tindari Festival ass den 8. September ukomm, dat Joer huet déi ganz laang Streck, déi sech duerch de Floss gewéckelt huet, guer net esou schwéier an onendlech ausgesinn wéi déi éischte Kéier, et huet gefillt wéi wann ech fléien. Wéi mer op Castrangia zrëckkoum, hunn ech den zizì matgedeelt, datt ech e puer Deeg mat der erfonnter Excuse bleiwen, datt de Labo bis den 12. Dee Moien huet mäin

Häerz geklappt. Mir hunn e puer Figgen erausgesicht fir bei en Noper ze huelen an sinn op Novara gaang. An der Halschent hunn ech meng Mamm vu wäitem gesinn, déi d'Mëllechbunn erof geet. Ech sinn op si gelaf an hunn hir mat all der Kraaft ëmgekuckt, déi ech a menge klenge Äerm hat. Zizì huet ugefaang ze ruffen "Firwat sidd Dir op eemol komm? Denkt Dir datt Dir Concettina ewechhuele kënnt?". "Jo - huet d'Mamm geäntwert - mir ginn an dräi Deeg fort." "Dir kënnt net, Dir musst de Kleed fir eng Dame vu Fantina virbereeden". Et war eng aner Excuse mech zréck ze halen. Hien huet kontinuéierlech geruff. Ech hunn onbestänneg den Himmel mat engem Fanger beréiert. Mäin eenzege Bedauern wier et net méi de Grousspapp Turi ze besichen.

Den Owend vum 14. hu mir iessen. Den Zizì huet nëmmen de Mond opgemaach fir meng Mamm ze beleidegen: "Wéi getraut Dir hatt vu mir ewechzehuelen, Dir hutt keen Häerz, Dir maacht mech ze vill ze leiden, ech betruecht dech net méi als Schwëster." Ech hunn de Micherillo fir d'éischte Kéier mat Tréinen gesinn. Ënnert senger rauer an haarder Schuel wéi Holz, sinn evident e puer Drëpsen vun der Mënschheet agespaart bliwwen. Ech, op der anerer Säit, war kal ginn wéi Marmer a war guer net bewegt.

Ech hunn an der Nuecht kee Wénkel geschlof, Dausende vu Gedanken hunn sech chaotesch a mengem Kapp gejot an ech konnt net waarden bis de Moien ukomm ass, fir datt ech fortgoe konnt. D'Mamm hat den Taxi bei engem Här mam Spëtznamm "cauzi i lupi" (Wëllefhosen) bestallt. Um Dämmerung si mir opgaangen, hunn de Pappe-Koffer e leschte Touch gemaach an eis Monni Äddi gesot. Beim Verlassen ass meng Tatta mat Tréinen aus hirem Zëmmer erausgaang, mat den Hoer erof, an huet sech menger Mamm op d'Féiss gehäit a gefrot: "Elo wäert

ech mech ëmbréngen an du hues en Doud op Ärem Gewësse fir de Rescht vun Ärem Liewen! W.e.g, du ech froen et op meng Knéien - sot si - ech si just eng aarm Fra, eleng a behandelt wéi e Béischt vun engem falsche Mann, keen huet mech gär. Meng Schwëster, ech bieden dech, hatt net ewech ze huelen ech, maach Barmhärzegkeet, du hues kee Recht mech eleng ze loossen, si ass ënner eis opgewuess wéi eng Blumm an elo keng Dankbarkeet!"

Mat disheveled Hoer an engem Gesiicht mat Bulli drëp, huet hien de Buedem geschloen, de ganzen Universum verflucht. Meng Mamm huet verstanen datt hir Schwëster geféierlech ginn ass a sech verléiert, si war ongedëlleg. Si huet sech awer net bewegt, si huet sech net vu Schued bewege gelooss, si war daf fir seng Wahn, si huet an d'Distanz gekuckt a waart op d'Enn vun hirem Drama. Wéi meng Tatta gemierkt huet datt meng Mamm onbestänneg war, ass si an hiert Zëmmer gerannt, an huet eis e leschte Äddi verweigert. Op eemol si mer fortgaang, si ass zréck op d'Strooss verflucht, wéi mir fortgaange sinn, hu mir gesinn datt si schrumpft, bis si e klenge schwaarze Kugel gouf, dee sech mat de Steng vermëscht huet. Vlächicht war ech grausam mat hatt gewiescht, wéi nëmme Kanner kënnen sinn, awer ech erënnere mech datt wéi ech aus hirem Haus geschützt vu menger Mamm senger Hand fortgaang sinn, wéi ech gesinn hunn datt si amgaang aus menger Siicht ze verschwannen, all meng Ressentiment op eemol an Häerzen verbonnen an ech hunn e Gefill vu Matgefill fir hatt gefillt (ech hunn spéider geléiert datt si fir e puer Méint op de Stroosse gekrasch huet wéi wann ech dout wier).

Op Piazza Bertolami hunn d'Taxidieren opgemaach. Vun der Fënster hunn ech jidderengem gewénkt, deen ech bis zum Enn vun der Stad gesinn hunn. Während der Rees hunn ech mat

engem Péng am Häerz de Panorama an d'Land observéiert, dat sech lues a lues vu mengem Bléck ewech beweegt, mir ware laang roueg bis ech d'Mier gesinn hunn. Bis elo war ech wäit vum Novara, definitiv! Opposéierend Gedanken hunn a mengem Kapp gekämpft an ech konnt se net kontrolléieren, dunn sinn ech erwächt wéi meng Mamm mech gefleegt huet, mech gewarnt datt mir ukomm sinn. Dunn hunn ech intensiv dat Land gär, dat ech sou laang verhaasst hat wéinst dem traurege Liewen, dat ech gefouert hunn. Op der Gare Vigliatore gouf et grouss Duercherneen, vill wéi mir ware mat hire Pappe-Kofferen an aner Poschen an den Norden fortgaang.

En dënne Wand koom aus dem Mier an ech hu gefillt datt d'Salz meng Lippen aromatiséiert huet. E schéint Gefill dat ech fir d'éischte Kéier gefillt hunn. Mir hunn eng hallef Stonn op den Zuch gewaart. Fir mech war et nei Loft. D'Leit sangen dat beléifte Lidd "Professor, sot mir wat fir d'éischt koom, de Poulet oder d'Ee." Jiddereen war zréck vu Vakanzen um Kontinent. Wéi mir zu Messina ukomm sinn, hunn ech mat Iwwerraschung d'Wonen gesinn, déi op d'Fährboot klammen. Et war Mëtt September an an deem ganz bloen Himmel iwver der Strooss hunn Dausende vu Schwalben ëmkeest. Mat hirem Fluch hunn si mäin Dram brodéiert: endlech zréck bei menger Famill ze liewen. Ech hu probéiert Gott an der Mëtt vun deem hellen Hannergrond ze gesinn an, obwuel ech hien net gesinn hunn, hunn ech him vun ënnen vu menger klenger Séil Merci gesot. No sëllege Stonnen si mir zu Roum fortgaang fir no méi Stonne Waarden den Zuch op Mailand ze huelen, wou et nach eng Kéier den Zuch fir Domodossola gewiesselt gouf. Et war en Dram. Op deem Zuch huet meng Mamm e puer Leit begréisst, déi si kannt huet. Jiddereen huet gefrot, wou si hierkënnt a wien d'Meedchen mat hir ass. Si woussten net datt hien eng aner Duechter hat.

Ech hunn d'Landschaften observéiert: Ech hunn mat Wonner de Lago Maggiore an d'Inselen gesinn, dann d'Bierger. Ech hunn gefrot wéi laang et war bis mir ukomm sinn, woussst datt d'Stad an engem Dall war, dee vu Bierger ëmginn ass. Mir sinn am spéide Moien zu Domodossola ukomm. Den Himmel war gro, d'Stroosse schéngen och däischer gemoolt ze sinn, d'Leit si mat engem décidéierte Schrëtt gaang an de Buedem gekuckt, souguer hir Kleeder waren däischer. Op der Gare huet de Papp mat mengem klengen Brudder op eis gewaart, deen ech zwee Joer virdrun op Sizilien gesinn hat. Kuss an ëmklammen. Wéi mir heem gaange sinn, hunn ech probéiert d'Plaz ze entdecken, déi geschwënn meng Stad géif ginn. Ech hunn d'Fënstere vun den Haiser gezielt, awer si ware sou vill, datt ech meng Berechnunge verluer hunn. Et waren ze vill Fënstere, an ze vill Haiser openeen. Si waren esou héich, datt meng Aen um Himmel verluer sinn.

Ech hu mech schwindeleg gefillt. Dausende vu Froen hunn a mengem Kapp gebubbelt, ongedëlleg komm a gaang. Während der Rees konnt ech keen eenzegt Wuert aussoen. Doheem hat ech nach eng Iwwerraschung, wéi ech meng Schwëstere gesinn hunn, déi ech mech nëmme vu Fotoen erënnert hunn. Eng weider Iwwerraschung war d'Kichen mam Spull, dem Krunn an dem Gasofen (zu Novara war kee Waasser am Haus a mir hu mat Holz gekacht). Owees koum d'Comare Grazia mat hirer Duechter Caterina bei eis op Besuch. Och d'Noperen wollten mech begéinen. Den nächste Owend huet de Papp mech an de Kino geholl. Ee vun de schéinsten Owender vu mengem Liewen, déi ech fir ëmmer wäert erënneren, bis de leschten Dag. Ech war endlech bei mengem Papp, ier ech hien gär hunn wéi een absent Papp gär huet, elo hunn ech hien bewonnert an endlech fir d'éischte Kéier gefillt ech geschützt wéi wann ech seng

Prinzessin wier. Kuerz gesot, ech hu gefillt wéi wann ech iwwer d'Wolleken trëppelen, ech war an engem anere Punkt vum Universum gelant.

Kapitel néng - D'Dier zum Himmel

Ier si op Sizilien fortgaang ass, hat meng Mamm et fäerdeg bruecht mir eng Aarbecht beim Pelzaarbecht ze fannen an no zwee Deeg ass si mech op d'Aarbecht begleet. Mir sinn moies fréi aus dem Haus fortgaang: Ech war ganz begeeschtert vun dëser Noriicht.

Bei der Entrée gouf ech vun der Miss Tilde empfaangen, déi mir e grousst Laachen huet an mech an d'Hand geholl huet, eng agreabel a frëndlech Fra. D'Tilde sot zu mir op Milanese "Moien bela tusa (Meedchen), komm, loosst mech lech d'Meedercher virstellen, déi mat mir schaffen: Nella an Teresina. Si hu vill Erfahrung, si léieren lech wéi Dir schafft. Wann et sinn all Probleemer - si huet bäigefüügt - schumm lech net ze froen ". Also an engem Aenbléck hunn ech mech mat menger neier Aarbecht fonnt.

Ech hu mech scho grouss gefillt a fir dës Ännerung am Bela Tusa sengem Liewen ze markéieren, ass hir Period fir d'éischte Kéier ukomm. Si wusst net vill iwver dat Thema, awer aus de

Geschichten, déi si vun hiren eelere Frënn zu Novara héieren huet, huet si verstanen, datt esou eng jonk Fra verwandelt gouf. Si huet verstanen datt si dat Signal net brauch fir eng Fra ze sinn: si war scho wéinst allem wat se geléiert, bekannt a gär hat. Et war net méi eng Raupen an hat eng Metamorphose zu engem Päiperléck gemaach. Hie koum vu wäitem an an e puer Minutten ass hien vun enger Welt op déi aner iwwergaang. Si huet sech eleng fonnt a war ganz houfreg drop.

Mëttlerweil hunn ech ugefaang mat der neier Aarbecht vertraut ze ginn. Deemools goufe Pelzhalsbande benotzt fir un d'Mäntel ze befestigen. D'Felle goufe mat engem Schwamm befeucht a schlussendlech op en hëlze Briet nagelt, andeems se se vun alle Säiten zéien. Ech war drun erënnert wéi ech am Laboratoire op Sizilien d'Leads zerquetscht hunn fir um Buedem vu menge Kleeder ze setzen. Och hei gouf e bëssen op d'Fanger gehummert. Wann et e bësse Sonn war, goufen se am Gaart op der Strooss getrocknegt, also hunn ech als Sentry fir déi wäertvoll persesch Lämmche, Fuuss, Nerz a Rattenmusqué Haut ze handelen. Während ech mech ëm si gekëmmert hunn, hunn ech gär d'Autoen an d'Leit kucken, déi laanscht fueren. Ech hunn esouguer Autosofgasen inhaléiert a probéiert dee Staddoft anzedécken, sou nei a berouegend fir dat klengt Meedchen dat an der purer Loft opgewuess ass. D'Stad ass viru mengem Bléck passéiert an ech hunn souguer d'Zäit verluer. Mäi Papp huet mir erklärt, datt do den Dag an Stonnen ënnerdeelt wier, woubäi ech, wéi ech zu Castrangia gelieft hunn, nëmmen d'Sonn op an d'Ënnergang wousst. Heiansdo, während ech mech ëm d'Hänn këmmere, koum eng eeler Dame vun der ieweschter Stack fir mech ze halen. Hien huet op strikt Piemontesesch geschwat an ech hunn näischt verstanen: "Wat fir e schéine Witz, da ndua ti vegnat (wou kommt Dir hier? Cuma ti se ciamat (wat heescht

Dir)?" . Ech änneren. "Ti mi capisat mia (verstees du net)?" . Wann d'Felle trocken waren, huet d'Miss Tilde d'Form vun den Hals fir d'Nähters geschnidden, déi se bestallt hunn.

Lues a lues hunn ech geléiert d'Frisellina Polsterung ze setzen, d'Schleife ronderëm an dann d'Futter. Wéinst menge Fäegkeeten hunn ech ugefaang wëchentlech Täschegeld ze kréien a geschwënn gouf ech an d'Pensiounsmerkmale gesat. Ech hu mech méi al gefillt. Am Labo war e Radio: Ech hu gär d'Lidder gelauschtert. Frigoen waren deemools net heefeg, awer déi jonk Dame huet eng Äisbox gehat, déi si mat Äisblöcke gefëllt huet, déi vun engem Här, dee mat engem Won duerch d'Stroosse vun der Stad gefuer ass. Esou frësch Waasser drénken war nei fir mech. E bëllegen Holzuewen huet d'Haus erhëtzt. Hien hat keen Telefon, mee wann hien d'Clientë misst uruffen, huet hien mech bei seng Tatta geschéckt, de Besëtzer vun enger Baufirma mat e puer Aarbechter. Dorënner, zoufällig, hunn ech et fir d'éischte Kéier gesinn ... Mee dëst ass eng aner Geschicht, déi, wann ech Zäit a Loscht hunn, ech lech spéider erzielen.

Doheem hunn ech gutt giess, Owes si mir erausgang an de Stadkär mat sengen Steendaach a Geschäfte mat schéine Fënstere besichen. Samschdes sinn ech mat menger Mamm op de Maart gaang, deen e gudden Deel vum Zentrum besetzt, wéi ech géint Mëttes op d'Aarbecht gaangen sinn. Mir hunn Stoff kaaft fir mir e Mantel ze maachen. Et war gekackt. Ech hunn et ageweit andeems ech meng Saachen an der Mëtternuechtmass op Chrëschttag strutzen. Bref, e glécklecht Liewen.

Karneval koum. Mir waren op Silvesterfest am Galletti Theater mat enger Famill no bei eis. Et war en Dram d'Maskeradebäll ënner de Spiller vu phosphorescent Luuchten ze gesinn.

De nächste Samschdeg, wéi ech opstoen, war eppes falsch. Ech hu gekrasch well meng Mamm mir keng San Pellegrino

Magnesia ginn huet. E Cousin vu him ass vu Martigny ukomm. Hien huet Mëttegiessen mat eis. Am Nomëtteg hunn ech mech komesch gefillt, et huet geschéngt datt mäi Gléck op en Enn geet. De Papp huet säi Cousin an den Zuch begleet, dunn hu mer iessen.

Mir sinn den Owend net raus gaangen. De Papp sot zu der Mamm: "Ech ginn meng Frënn an der Bar besichen." Géint 22.00 Auer ass hien mat engem blass Gesiicht geknackt an heem heem komm, verstärkt duerch e staarke Pang a senger Këscht. "Teresa, maacht mir Kamillen." Während de Papp um Bett gegast huet, sinn ech mat enger Tatta gelaf fir en Dokter 50 Meter ewech ze ruffen. Hien ass direkt komm, mä an der Tëschenzäit hat mäi Papp opgehalen ze liewen. Mir hu méi spéit geléiert datt d'Aorta geplatzt ass. Et wier souwisou näischt ze dinn gewiescht, de Papp ass duerch d'Dier vum Himmel gang an ass an den Himmel geflunn. Et war de 17. Februar 1951. Déi ganz Nuecht sinn ech mat den Ae fest op dem Papp sengem hëlleflosen Kierper bliwwen. Mäi Kapp huet gedréint, eng Mëschung aus Migräne a Schwindel, déi mech bal aus deem Zëmmer ewechgeholl huet, wou all d'Objeten haass ginn, well se Zeie vun engem ongerechten Doud waren. Ech hunn ni opgehalen iwwer mäi Papp ze denken an dat grausam Schicksal, dat op mech zu Domodossola gewaart huet, d'Tréinen konnten net méi aus den Ae kommen, well se vum Gejäiz dréchen ginn. Dee Gott hat ech mech bei mengem Depart am blendende Liicht iwwer d'Strooss vu Messina virgestallt, wou hat hie sech verstoppt? Firwat huet hien eis verlooss? Firwat hat hien mech sou vill täuscht? Firwat elo, wou ech mäi Papp fonnt hunn, gouf hien fir ëmmer vu mir ewechgeholl? Wat war de Sënn vun dëser Tragödie? Elo wou Gott hei zu Domodossola anescht ausgesinn huet, wäit ewech, elusiv, hien huet aus Däischtert gemaach, elusiv an onpalpabel,

bitter, e Gott, deen ech net méi wousst ob ech erëm vertrauen oder fir de Rescht vu menge Deeg ignoréieren. Fir Nuechten an Nuechte sinn ech roueg bliwwen, waacht mat mengen Aen gespannt an der Däischtert, bal an der Hoffnung datt mat der Arrivéé vum Dag alles erëm géif zrëckkommen wéi et virdu war. An deene schrecklechen Deeg, mat menger Famill um Rand vun engem Nidderschlag, hunn ech verstanen datt den Himmel keng Plaz fir kleng Meedercher war.

Eng vun deenen Nuechten, an de fréie Moiesstonnen sinn ech zesummegefall an no engem gefolterten Schlof sinn ech an e séissen Dram ënnergaangen: Ech hu mech um Séi fonnt, dunn ass mäi Papp mir opgetaucht mat sengen Aen a Gesiicht an engem Himmelslicht ënnerdaach. Elo huet säi Gesiicht net méi gelidden a war erëm schéin. Hien huet séiss op mech gelaacht, meng Hand geholl, mech ugepaakt an ugefaang mat mir ze schwätzen. "Mäi Kand - sot hien - wat ech lech elo soen wëll ass meng Léift, all dat Gutt, wat ech fir dech wëll. Ëmstänn hu gemengt, datt mir eis net kennen. Ech bedauern, datt ech dech net gesinn grouss ginn ...." .

Heiansdo denken ech un deen Dram a meng lescht Rees, ech denken un wéini den Här mech rufft, ech stellen mir gär vir datt wann ech duerch d'Dier vum Himmel goen, wäert mäi Papp op mech waarden, verkleed wéi deen Owend huet hien mech an d' Kino: mat him hu mir vill Saachen ze soen, mir mussen dat Gespréich dat an der kaler Februarnuecht ënnerbrach fir ëmmer erëm ophuelen. Et wier de beschte Wee, mengen ech, fir meng lescht Rees unzufänken.

D'Mamm war an der Verzweiflung mat véier Kanner a keng Pensioun hannerlooss, well de Papp en einfache Cobbler war. All Keelt an all Leed vun der Welt war op eis aarm Emigrant Famill erofgaang.

Wäit vun eisem Land, wäit vum Liewen, ware mir Sandkären, déi vum Wüstewand geschleeft goufen.

Meng Mamm hat sech selwer an hir ganz Séil verluer. Si war eng eidel Schuel ginn. Säi Kierper war zesummegeedrückt wéi e Stéck Holz, hien huet ni opgehale Gewiicht ze verléieren a säi verluerene Bléck, an engem blass an expressivlos Gesiicht, blouf ganz Minutte bis op e wäitem Punkt, a Richtung sengem Papp säi Graf. Si war wéi e Geescht ginn, deen duerch d'Onméiglechkeet ze vergiessen ass. Ech hu gefillt de Moment wou hatt géif falen an an eng Verzweiflung ënnerzegoen ouni Auswee. Ech hu probéiert hatt ze rëselen, ech hunn mat hatt geschwat a probéiert hatt ze begeeschten. Onheemlech waren d'Roller komplett ëmgedréint: et war d'Duechter déi hir Mamm getrëischt huet, hir Geschichten erzielt fir hatt op d'Liewen ouni hire Mann ze preparéieren an hir ze vergiessen. Ech, déi eelst Duechter, hat nach net 15 Joer.

Nom lessen sin ech rem bei der Pelzearbecht schaffe gaang fir nach e puer Cent ze verdéngen. Ech war deen deen probéiert d'Flam vun der Hoffnung lieweg ze halen. Awer um Enn meng Mamm, ech weess net wéi, vläicht mat der Kraaft vun der Verzweiflung, tëscht engem Gejäiz an engem aneren d'ganz Welt op d'Schëlleren geholl huet a lues a lues zréckgaang ass als Nähtein, e puer Röcke a Kleederschaf ze nähen.

Kapitel zéng - Déi schéin Tusa

Am Mee vum selwechte Joer ass mäi klenge Brudder mat Maselen krank ginn an ech hunn et och gefaangen, well ech et als Kand net opgedaucht hunn. Während ech am Bett war hunn ech héieren datt meng Mamm d'Dier opmaacht. Een huet d'Dier geklappt. Dunn hunn ech d'Stëmme vum zizi a vum Michelillo héieren. Ech war besuergt: virdrun hate si mech ni op Domodossola geholl fir meng Elteren ze gesinn an elo waren se gewisen. Si sinn ongeféier eng Woch bliwwen, sinn dunn e bëssen enttäuscht fortgaang, well se gehofft hunn datt ech mat hinnen op Sizilien zréckkommen. Am November koum e Bréif mat schwaarze Grenzen. D'Mamm war erschreckt an hir Hand huet geziddert wéi se se opgemaach huet. Ech hunn hir kräischen gesinn: zizi huet den Doud vum Grousspapp Turi ugekënnegt. Si hunn hien den 8. November dout am Bordonaro Land fonnt. Hie war 87 Joer al. D'Joer drop gouf et nach eng nach méi grouss Enttäuschung, wéi zoufällleg d'Ermëttlungen zur

Doudesursaach duerch d'Erstéckung mat engem Taschentuch am Hals gefouert hunn, déi während der Ausgrueung fonnt goufen. D'Kriminalitéit gouf vun enger Fra zesumme mat hirem Brudder, Noperen am Land, begaang fir d'Pensioun vun 11.000 Lire ze klauen. Si huet spéider 24 Joer am Prisong gedéngt an hien 12 Joer fir Komplizitéit.

Ech sinn weider traureg. Mat wéineg Geld konnte mir net mat 5 Leit duerchkommen. D'Miss Tilde huet mir ugeroden eng falsch Entloossung ze huelen, fir datt ech mech um Aarbechtsbüro registréiere konnt. Ech sinn dacks gaang fir ze kucken ob et Aarbecht gëtt, awer et war wéineg Hoffnung. Am Abrëll '53 hunn ech geléiert, datt si e puer Meedercher an enger Fabrik agestellt haten. Si hunn et net gebraucht, hir Pappen hate schonn Aarbecht. Also sinn ech op de Büro gaangen fir ze protestéieren: Ech muss méi schaffen wéi déi aner. Am Mee sinn ech endlech an eng Fabrik eragaangen, wou se elastesch Bänner, Schongschnouer, Bänner a Réier fir elektresch Drot produzéiert hunn. Haart Aarbecht mat Wochenzeitung 6-13 an 13-21. An den Intervalle sinn ech och bei de Pelzaarbechter gaangen fir meng Pai ze ergänzen an menger Mamm Erliichterung ze ginn.

August koom. Fir d'Vakanz huet d'Comare Grazia missen op Sizilien goen fir hir eeler Mamm ze besichen. Ech decidéiert och mat menger Duechter Caterina ze verloossen. Mir sinn mam Zuch fortgaang fir Mailand an duerno op Roum, wou mer nuets ukomm sinn. Mir hunn e puer Stonnen op den Zuch op Sizilien missen waarden.

Op der Gare hu mir e puer Dierferkollegen fonnt, dorënner en Zwergschauspiller vum Novara, de Salvatore Furnari an en Zaldot, deem säin Numm ech mech net erënneren. Während d'Madame Grazia op enger Bänk ausgerout huet, goufen d'Caterina an ech op e Spadséiergank invitéiert. Si hunn eis op Piazza Esedra fir iessen mottarello. Et huet gefillt wéi wann ech ugefaang erëm an d'Liewen ze kommen.

Bei der Arrivée vum schonn iwverfällten Zuch huet d'Madame Grazia sech séier mat zwou Poschen ugestouss. Den Zuch war net komplett gestoppt a si ass flaach op d'Schinne gefall. D'Caterina, ech an d'ganz Leit hunn dem éiwege Papp geruff wéi mir hatt voller Plooschter erausgezunn hunn awer wonnerbar lieweg. Si huet refuséiert an d'Spidol bruecht ze ginn. No enger Stonn ass den Zuch fortgaang. Viru Mëtteg si mir op der Terme Vigliatore Gare ukomm, wou mir de Bus geholl hunn, deen eis op Novara Sicilia bruecht huet, Gäscht vun zizì a Micherillo.

Si hunn eis als Éieregäscht begréisst. Mir waren all dräi déi Nuecht am Bett, d'Caterina an ech hu kee Wénkel geschlof. D'Madame Grazia war voller Péng. Déi selwecht Nuecht gouf et eng lwwerraschung: e puer jonk Männer hunn eis mat der Gittar a Gei serenade gemaach, mä de Monni Micherillo, genervt, huet se fortgelaf.

Dem Caterina seng Mamm huet bal all hir Zäit am Bett verbruecht. Hien ass nëmmen zweemol an zéng Deeg erausgaang fir seng eeler Mamm ze besichen. Nomëttes sinn ech meng Klassekomeroden a Frënn aus dem Labo besichen gaangen. Enges Daags hunn ech och e Schoukolleg gesinn, dee mech komm ass, fir mech ëmzebréngen. Hien huet e Vëlo an der Hand gehal an ech hunn hie gefrot fir mech op eng Rees ze huelen. Deemools hat den Novara nach ni e Meedchen um Vëlo gesinn. Soubal si dat erausfonnt huet, huet de Zizì mech geruff: "Du bass eng Eule ginn, ech hätt mech ni virgestallt."

Zréck zu Domodossola huet d'Madame Grazia gekämpft fir ze recuperéieren. No deem Hierscht huet d'Arthrosis Péng iwverholl. Courage krut hien eréischt wann hien mat senger Famill op eng Party gaangen ass, wou ech och invitéiert war.

Ech sinn erëm an der Fabrik an beim Pelzaarbechter gaangen, mee ech brauch nei Erfahrungen. Enges Daags, während hien d'Parkierch vu San Gervasio a Protasio besicht huet, huet den Don Giuseppe Benetti mech ukomm fir mech e puer Froen ze stellen. Ech hunn him all meng Leed vertraut. Hien huet mech encouragéiert a gesot: "Komm e Sonndeg de Mëtteg an den Oratorium. Do fannt Dir d'Presidentin vun der kathoulescher Aktioun Signorina Germana, déi lech d'Meedercher virstellt an lech vill gutt Rotschléi gött." Ech hunn mech direkt wuel fonnt: mat e bësse Schei hunn ech ugefaang Frënn ze maachen. Ech hat Angscht net ze wësse wéi ech schwätzen, mee mat Gott senger Hëllef hunn ech déi éischt Schwieregkeeten iwverwonnen. Ech liesen gären d'Zeitung vun der Associatioun, déi d'Grënner Armida Barelli bewonnert huet: Dank hatt war mäi Liewen verbessert. Wéi d'Fabrückschicht et erlaabt huet, sinn ech um 7 an d'Moiesmass gaang, wou ech den Don Benetti kennegeleiert hunn, deen ech als mäi spirituellen Direkter

ugesinn hunn. E Sonndeg hunn ech ugebueden eng Stonn um gudde Pressestand virun der Kierch ze verbréngen. Si hunn mech spéider invitéiert fir den ACLI Conseil matzemaachen. Mat all deenen Engagementer hunn ech mech wichteg an erfëllt gefillt.

Meng Kolleegen an der Fabrik hunn mech als bigot ugesinn, mee ech hu mech net onwuel gefillt, eigentlech hunn ech fir si gebiet an zréckgeruff wann se vulgär an de Kleederschaaf geschwat hunn ier d'Schicht ugefaang huet.

Kapitel eelef - Porzeläin Gesiicht

E Summersonndeg huet de President vun der däitscher kathoulescher Aktioun eng Rees an d'Bierger organiséiert. Mat deem wéinege Geld konnt ech d'Käschte vun der Rees bezuelen. Mir si mam Bus op Goglio ukomm, duerno mam Seelbunn op Alpe Devero an dann zu Fouss a Richtung Crampio. Ech hunn d'Schéinheet vun de Bierger iwwerdeckt mat Blummen iwwerluecht: Rhododendron, Botterbecher, wëll Orchideeën. Blueberries fir ze feieren. Kabinen mat Steen Daach an hëlzent Fënsteren aus deenen hir windowsills hell rout a rosa geraniums hongen. Ech gefrot Germana wou d'Strooss opgehale huet. "Wa mir midd sinn, stoppen mir fir e Mëttegiessen." Géint 13.00 Auer hu mir gestoppt fir dat kloert Waasser ze drénken dat vun engem Fiels an den Dall fléisst. Nom lessen, Gebiet a Gesank si mir op d'Rees gaang. Ech hu geziddert vu Freed: Ech hat nach ni sou e schéinen Dag verbruecht. Doheem hunn ech menger Mamm alles erzielt an ech gesinn hatt laachen.

All elo an dann krut ech Mail vun engem Frënd vun Novara Sicilia: hien huet gefrot him eng Aarbecht zu Domodossola ze fannen, fir datt mir eis treffen. Ech war ganz duercherneen awer frou, datt een mat mir verléift war. Et war och e Jong aus Domodossola, mä ech hunn him net gär: moies huet hien e

Schoss Grappa gedronk an huet ëmmer rout Wangen.

D'Moiesmeditatiounen hunn mir de Wee zum Klouschter gewisen, awer gläichzäiteg hunn ech Kanner gär an d'Iddi fir eng Famill ze grënnen. Ech hunn mech dem Wëlle vu Gott uvertraut. Ech hunn Sonndes Nomëtteg am Oratorium verbruecht fir déi wöchentlech Katechismus-Engagementer mat menge Frënn ze plangen. E puer Sondeg si mir an d'Oratorie vun den Nopeschstied gaangen. D'Busrees huet mech gestéiert, awer de Courage huet e klenzt Leed iwwerwonnen.

Den 1. Mee 1954 hunn d'ACLI an den Oratorium eng Rees organiséiert: Moies eng Wallfahrt an d'Hellegtum vun der Madonna di Oropa an e Rallye vun der Éierepastore zu Biella am Nomëtteg. Ech war ee vun deenen éischten zesummen mat engem Frënd vu mir an hirem Frënd Pierino umellen. 2 Busser voller Jonker sinn fortgaang. Dorënner e schei blonden Jong deen ech schonn iergendwou gesinn hat. Et war hien: den Aarbechter vun der Baufirma wou ech gaange sinn, fir d'Clienten vum Pelzaarbechter ze ruffen. De Pierino huet hie mir virgestallt: hie war säi Cousin. Dagsiwwer huet hien ni säi Bléck op mech verlooss. Wéi ech doheem koumen, hunn ech menger Mamm doriwwer gesot. Den Owend drop hunn ech hien ënner dem klengen Balkon vum Zëmmer um éischte Stack gesinn. "Mamm, Mamm, kommt kucken: do ass de Jong, deen ech zu Biella kennegeleiert hunn". A si mat engem hallwe Laachen: "Et ass offensichtlech datt hien dech freet." Den nächste Owend, mat engem Noper erausgaang, hunn ech hie virun mir fonnt. Si huet schei gefrot ob si mat eis kéint kommen. E bëssen onsécher hunn ech ugeholl. Mir hunn d'Äis gebrach andeems mir iwwer dëst an dat ënnerhalen. Eemol d'Nomëtteg Schicht an der Fabrëck eriwwer war, huet hien mech heem begleet. Enges Owend hunn ech hien matgeholl fir hien seng Mamm virzestellen,

déi hien ganz gutt begréisst huet. A senger Fräizäit huet hien den Oratorium besicht. Duerno goufen Jongen a Meedercher getrennt, nëmmen um Enn vun der Versammlung konnten se sech treffen. Mir waren och bei ACLI Reunionen.

Meng Mamm, trotz komm vu Sizilien, wou zwee Jongen, déi sech gär hunn, net eleng erausgoe konnten, huet eis Vertrauen ginn a mir hunn eng friddlech Rees ugefaangen. De Giuse sot mir, datt hie mäi Papp kennegeleiert hätt: fir Geld ze verdéngen, well et 4 Kanner waren an nëmmen de Papp geschafft huet, huet hien als Jong e puer Schrëtt vu sengem Haus fir d'Finanzéierer vun der Kasär gemaach. Heiansdo géif hien hir Schong zu mengem Papp fir Reparatur bréngen. Ech hunn mat Freed nogelauschtert.

Hien huet mir soss eppes gesot: wéi ech de 16. September 1950 duerch Roum gaange sinn fir op Domodossola z'erreechen, hu mir eis praktesch getraff. De Giuse, wéi ech hien nach nennen, war mam Vëlo fir d'helleg Joer ukomm. Eng abenteuerlech Rees: hien huet aus Domodossola zesumme mat engem Paschtouer aus dem Dall fortgaang, dee séier a Biergstiefel pedaléiert huet. Et war bal onméiglech him ze verfollegen. Hien huet eréischt opgehalen wéi hien e Geméisgaart gesinn huet fir Zalot ze kréien. D'Halschent vun der Rees war de Giuse eleng gelooss. Ënnerwee huet hien e Stroosseverkeefer fonnt mat engem ale Vëlo, dee mat Dreck gelueden ass, fir ze verkafen. Si hunn sech géigesäiteg bis zu Roum gehalen.

August koum. D'Fabréc k war fir d'Feierdeeg zou an ech hu beschloss meng Schwëster Rosa ze besichen, déi an den Hiwwelen um Lake Mergozzo erholen ass. Ech hunn d'Nonnen gefrot, déi d'Haus gefouert hunn, fir e puer Deeg ze bleiwen. Ech hat dës Iddi just dem Giuse ernimmt. Et waren aner Meedercher

an der Vakanz am Haus. Dorënner ass d’Kosmetikerin Niess vun enger Nonnen. De Moien vum 15, dem Fest vun der Himmelfahrt, huet hien eis no der Mass an säin Zëmmer geruff fir ze üben. Hien huet eis Gesiichter mat verschiddene Cremes, Mascara a Lippenstift gefällt: mir hu wéi Waxstatuen ausgesinn. Um Mëttegiessen huet d’Nunn Tatta hir Niess zréckgeruff: et huet kee Sënn fir eis esou ze behandelen.

Am Nomëtteg, de Séi aus der Fënster gekuckt, hunn ech de Giuse gesinn. Ech wollt net mat deem Porzellan Gesiicht gesinn. Hien huet mech bei der Dier gesinn, hien huet mech bal net erkannt. Ech entschëllegt, erkläert datt et en Experiment gewiescht wier an déi aner Meedercher waren och verwandelt. Nomëttes si mir am Gaart vum Haus zu Fouss gaangen. Géint den Owend huet hie mech begréisst: "Bis geschwënn zu Domodossola, awer mat Ärem Gesiicht sou propper a frësch wéi virdrun."

Kapitel zwielef - Violette

Nodeems déi zwou Vakanzenvakanzen eriwwer waren, sinn ech op der Schicht vun 13.00 bis 21.00 nees an der Fabréc schaffen gaang. Wéi ech d'Spindel vun de Maschinnen an d'Spindel dréien, hunn ech un de Giuse geduecht, awer gläichzäiteg net hunn e grouse Wonsch him ze gesinn. Um 21 Auer huet d'Sirene geklongen an mäin Häerz huet ugefaang séier ze schloen. Nodeems ech den Dossier gestempelt hunn, hunn ech bei der Sortie vum Paart e Vëlo an der Hallefdäischtert gesinn. Et war wierklech hien: hien ass op mech komm, huet schei op mäi Gesiicht gekuckt a gesot: "Ech hunn dech sou einfach gär". Hien huet mech op der Rouer vum Vëlo gesat an huet mech heem bruecht. Mir hunn eng einfach Gudde Nuecht Begréissung ausgetosch. Dëst ass bal all Dag geschitt. Sonndes de Mëtteg hu mir e puer Vëlofuerer an den Emgéigend Dierfer gemaach. Enges Daags huet hien mech a säin Haus geholl fir mech mat mengem Papp a Mamm, zwou Schwëstere an e Brudder virzustellen. Lues a lues huet si mech och hir Monni a Koseng als Frënd virgestallt.

Wéi meng Mamm eis vum Balkon gesinn huet, huet si eis an d'Haus gemaach. Iwwerdeems si op dee Jong doted, Ech war

ganz décidéiert. Den 8. Dezember, den Dag vun der Immaculate Conception, mäin Nummsdag, huet d'Dier geklappt. Et war de Blummebuttek, dee mir e Bouquet vu roude Nelken iwwerrecht huet. "Mamm, de Giuse huet mir seng Bescht Wënsch geschéckt!". Wat eng Enttäuschung wann ech den Notiz opgemaach hunn: et war net hien, mee e 14 Joer ale Jong, deen ech zoufällig kennegeléiert hunn. Et sot "Ech hunn dech gär" mat Ënnerschrëft. Vläch huet hien geduecht datt ech säin Alter wier.

Op Chrëschttag huet de Giuse sech mat enger grousser faarweger Vase voller Schockela an enger Begréissungskart opgetaucht. Ech hunn him Merci gesot a mir sinn zesummen an d'Mëtternuechtmass gaangen. Beim Heemrees huet hien mir gesot: "Muer muss ech mat menger Famill goen fir Mëttegiessen mat menge Verwandten ze iessen. Ech gesinn dech erëm op Boxing Day". De Moien vum 26. sot ech zu menger Mamm "Ech ginn net méi mat deem Jong eraus, ech ginn him d'Vase zrëck, ech wëll keng Engagementen". A si mat engem strenge Bléck: "Du bass verréckt, Dir hätt et gemaach, wann Dir d'Schockela net schonn giess hätt."

An den Deeg drop koum de Giuse wéi gewinnt fir mech vun der Aarbecht opzehuelen. Op der Strooss zu Fouss oder um Rouer vum Vëlo hunn ech bal net mat him geschwat. Op Neijoerschdag 1955 sinn ech an d'Mass gaang. Hie war och do an huet mech um Enn heem begleet. Bei der Dier sot hien zu mir: "Däerf ech wëssen, wat Dir am Kapp hut fir mech esou ze leiden?", an eng Tréin ass him entkomm. Dat Stréi huet dem Kamel säi Réck gebrach an ech hunn him e Laachen ginn. Hien huet mir e Kuss ginn a gesot: "Haut de Mëtteg huelen ech dech op fir op de Vesper um Mount Calvario ze goen. Nom Vesper gött e Film am ACLI Club gewisen." Ech hunn ugeholl a mir hunn Äddi gesot.

Ech hunn et doheem gemellt a meng Mamm sot glécklech: "Dir géift net méi esou e gudde Jong fannen."

Um 14h00 si mir op Golgata laanscht d'Mëllechbunn mat de Kapellen vun der Via Crucis fortgaang. Eemol an der Sanctuary ukomm hu mir Vesper gesongen an no der Segen si mir an de Club gaang. Ech erënnere mech net un den Titel vum Film, mee e war ganz langweilig, also hunn ech virgeschloen, mir ginn zrëck an d'Stad an de Catena Kino, wou mir et fäerdeg bruecht hunn e bessere Film ze genéissen, "Violette".

Am Abrëll, mam Zuch duerch de Vigezzo-Dall an den Centovalli, si mir mat sengen Elteren op d'Blumenflossfest zu Locarno gaangen. Mir hunn dem Giuse säi Pätter kennegeléiert, deen mech als "Frëndin" virgestallt huet. Hien huet d'Hänn an d'Tasche geluecht an 10 Schwäizer Frang aus sengem Portemonnaie geholl, dem Giuse ginn a gesot: "Gott gemaach, wéini gitt Dir bestuet?". Mir hunn eis géigesäiteg gekuckt, mir haten ni doriwwer geschwat.

An den folgenden Deeg hu mir ugefaang d'Iddi vum Bestietnes ze begeeschteren. Mir hu souguer doheem driwwer geschwat. Mamm war frou awer gläichzäiteg waren et wéineg finanziell Méiglechkeeten. Lues a lues hu mir e puer Blieder an Ënnerwäsch kaaft. Mir haten keng speziell Besoinen. Mir sinn op der Sich no engem klengen, bescheidenen Appartement. Mir hunn et am antike Motta Distrikt fonnt an hunn dofir den Hochzäitsdag festgeluecht: Méindeg 19. September. Ech sinn mat menger Mamm an de Panzarasa Stoffgeschäft gaang fir d'Spëtze fir d'Hochzäitskleed ze kafen an hunn se bei d'Madame Tilde, d'Pelzfrau, geholl, déi mir ëmmer versprach hat et mat Häerzen ze maachen.

Um Gemengehaus huet meng Mamm d'Hochzäitsverbuet missen ënnerschreiwen, well ech nach Mannerjäreg war. Dem

Giuse seng Elteren waren och frou. An der Por huet de Monseigneur Pellanda eis schéi Wieder vun Encouragement gesot: "Bleift ëmmer bescheiden mat vill Glawen, fir d'Freed an d'Leed unzegoen, déi d'Liewen eis reservéiert. Ech loossen Iech de roude Leefer laanscht d'Schiff fannen".

Mir hu missen d'Lëscht vun de Familljen a Frënn virbereeden, un deenen d'Gnod wéi gewinnt geliwwert ginn. Ganz wéineg Gäscht. Dem Giuse seng Mamm sot "Zwee pro Famill". Lues a lues si mer bei 35 Leit ukomm. D'Zeie goufe gewielt: dem Giuse säi Monni Carmelo a fir mech de Pierino, den Architekt vun eiser Versammlung. Eng Woch virun der Hochzäit hunn d'Männer Oratorium un der Spëtzt vum Don Giuseppe Briacca eng Party fir eis virbereet. De Master Furiga huet e Bild vu Gréiss op der Tafel gemoolt an eng Scroll mat der Lëscht vu Frënn erstallt. Et war och en Dësch mat Pâtisseries a Gedrénks gedeckt. Et war nach ni sou eng Party am Oratorium. D'Collegiale Kierch vu Saints Gervasio a Protasio gouf renovéiert an den Trëttoir war voller Schutt a Steng, awer e puer gewëllte Fraen hunn hiert Bescht gemaach fir et zu Éiere vum Giuseppe a Concetta ze botzen.

De 16. September sinn d'Zizi an de Micherillo ukomm, geplënnert well d'Conettina sech bestuet huet an hien huet missen op den Altar begleeden an d'Plaz vun hirem Papp huelen, deen net méi do war.

Mëttlerweil sinn e puer kleng Kaddoen ukomm: e Kaffisdëppen, e Kaffismüller, Rosolio-Glieser, Telleren a Besteck vun de Familljen a Frënn, déi d'Gnod kritt hunn, e Kiche-Set vum Pierino a senge Monni. D'Fraenkathoulesch Aktioun huet eis e Bettmolerei mat der Hellege Famill, dem Assistent Don Benetti eng wonnerbar gréng Blummevase mat Sëlwerdekoratioun ginn.

D'Nuecht virdrun war laang. Ech hunn u meng Mamm geduecht, déi mat dräi jonke Kanner a mat wéinege Ressourcen

hannerlooss war. "Dir hutt wéineg Glawen, huet d'Oratoresch Schoul Iech net geléiert datt et ëmmer Providence am Liewen gëtt?", sot ech mir. Méindes den 19. sinn ech um 7 opgestaan. D'Madame Tilde ass am Spëtzekleed ukomm. Hien huet mech gekleet an de Schleier ugepasst, deen ech zu Mailand kaaft hat. Um 9 Auer ass den Taxi ukomm fir mech an d'Kierch ze bréngen. Ech war duercherneen, ech hunn e Mier vu Leit fonnt, déi mech kucken. De Giuse war schonn um Altar mat dem Bouquet orange Blummen op mech gewaart, begleet vu senger Schwëster Rosa, well d'Mamm Olimpia wier zevill opgereegt iwver dat éischt Kand dat sech bestuet. Ech sinn mat him begleet vum Monni Micherillo um roude Leefer.

D'Mass huet ugefaang. De Monsignor Pellanda war och emotional. Ech erënnere mech un eng encouragéierend Homily, de Segen vun de Réng, d'Vesprieche vu liewenslaanger Vertrauen an, um Enn vun der Zeremonie, d'Ënnerschrëften. Um Wee eraus huet dem Pierino seng Mamm, déi dee Moment och meng Tatta ginn ass, de Badge vun de Fraen vun der kathoulescher Aktioun op meng Broscht geluecht.

Kapitel dräizéng - Neit Liewen

Nodeems d'Feier an der Kierch eriwwer war, koumen Erfräschungen an der Grandazzi Bar an der Via Castellazzo. Tëscht engem Kuss an engem anere mat de Gäscht hate mir en Apéro mat Pizza a Pâtisserie. E spezielle Begréissung a Kuss un d'Schwéierinnen Olimpia an den Armando, déi mat der Mamm gaange waren fir de Koffer ze kréien, dunn op d'Gare gerannt, fir den Zuch um 12.15 fir hir Hochzäitsrees ze fueren.

Mamm huet hir Aen gekrasch. Mir sinn an d'Fach gaangen. De Statiounsmeeschter huet den Depart mam Pfeif ugekënnegt, während de Giuse an ech aus der Fënster hänke gelooss hunn fir eis lescht Äddi ze soen. D'Aventure vun eisem Liewen huet ugefaang.

Wéi mir zu Florenz ukomm sinn, si mir an den Hotel gaang, dee vun der Madame Tilde, der Pelzaarbechter uginn ass. Bei der Luxusentrée goufe mir vu Musek begréisst, dunn huet de Butler eis an de Raum um drëtte Stack bruecht. Fir eis war alles nei, och an engem Duebelbett schlofen.

Den éischten Dag ware mir d'Stad besicht, den zweeten si mir op d'Piazzale Michelangelo gaangen, wou een déi ganz Florenz bewonnere konnt. Mir hunn e puer Fotoen gemaach: Dem Giuse seng Kamera konnt aacht schwaarz-wäiss Fotoen mat enger

Filmroll maachen.

Um drëtten Dag Depart fir Roum. Den Hotel war méi bescheiden, well d'Suen, déi mat Opfer gespuert goufen, hu missen duergoen. Mir hunn e puer Deeg gestoppt fir déi véier Basilikaen ze besichen, déi de Giuse am Hellege Joer an den Trevibrunnen gesinn huet. Mir sinn och zréck an den Esedra Sprangbuer, dee vun der berühmter Nuecht vun '53, wou d'Signora Grazia ënner dem Zuch gefall ass.

D'Zäit ass komm fir op Sizilien ze verloossen. No enger laanger Rees ass den Zuch a Kalabrien ukomm a schliisslech konnt Sizilien aus der Villa San Giovanni gesi ginn. De Giuse huet déi Momenter genoss: den Zuch gouf op d'Fähr gelueden, d'Madonnina héich an der Entrée vum Hafen vu Messina.

De Monni Carmelo, de Brudder vun der Mamm, mat senger Fra Gaetana an de Meedercher Rosetta an Antonietta waart op eis op der Gare.

Si hunn eis wéi zwee Prënzen begréisst. Mir sinn zwee Deeg op Messina besicht: d'Kathedraluhr, déi ech als Kand gesinn hunn, d'Madonna di Montalto an aner ganz schéin Plazen.

Et war nëmmen ee Mängel an deem Haus: um lessen hunn d'Monnien a Koseng sech verkleed an amplaz um Dësch ze sëtzen, hu se gesot: "Komm mir gi laanscht d'Küst spadséieren". D'Giuse an ech sinn resignéiert erausgang mat engem peckesche Gefill. Géint 23.00 Auer si mir heem komm an d'Tatta huet ugefaangen ze kachen. Eng Nuecht huet hien d'Schleeken an hir Muschelen an d'Zooss gesat, awer wat zielt ass Häerzenheet, net Gewunnechten.

Um drëtten Dag hunn si eis mat e puer Tréinen an den Zuch begleet. De Monni Micherillo war op der Terme Vigliatore Gare mam Taxichauffer fir Novara z'erreechen. D'Zizi, d'Tatta Maricchia an d'Tatta Peppina hunn eis am Duerf gewaart. Et

schénkt wierklech wéi wann d'Prënze vun Domodossola ukommen.

Den Dag drop si mir op Badiavecchia gaangen fir eis Groussmamm Concetta an dem Papp seng Monni, Schwëstere a Bridder ze besichen. Op der klenger Plaatz mam Tubaksbuttek vu menger Bomi hu sech vill Awunner aus der Weiler versammelt, déi mech als Kand kannt hunn, an hunn aner Leit geruff: "Concettina ass mat hirem Mann ukomm!"

Kuss, ëmklammen, rout Gesiichter. Et war wéi en Dram fir mech. Genau fënnef Joer si vergaangen zënter ech d'Land verlooss hunn.

Zwee Deeg méi spéit ware mir vum Taxichauffer "Cauzi i Lupu" op Taormina begleet. Mëttes huet hien eis an de Restaurant bruecht, wou mir mat wäissem Handschuesch zerwéiert goufen. De Giuse an ech hunn sech openeen ugekuckt fir ze soen: "Hunne mir genuch Suen?". Nodeems mir Taormina an duerno Castelmola ënner engem Reen besicht hunn, si mer géint den Owend midd awer zefridden zréck op Novara.

Den nächste Dag war et schonn Zäit fir zréck op Domodossola. D'Engagementer vun engem neie Liewen hunn eis gewaart.

Kapitel véierzéng - Eis éischt Nester

Och wann ech schonn 50 an 53 d'Rees op Domodossola ënnerholl hat, war et wéi wann ech fir d'éischte Kéier fortgaange wier: Ech war op en neit Liewen als Koppel.

Wéi mir fäerdeg mam Zuch op d'Fähr geklomm sinn, si mir op d'Terrass eropgaang fir ze gesinn datt d'Madonnina vum Hafen a Sizilien sech lues a lues fortgeet.

Mat enger Tréin si mir zrëck an d'Kutsch gaangen, souz op den hëlze Bänken. Et waren deemools keng Bänken.

Wéi d'Nuecht koum, hu mir ugefaang mat den Hals ze hänken. Heiansdo si mir opgestan fir duerch d'Fënster ze kucken. Op wichtege Statiounen huet de Statiounschef den Numm vun der Stad haart annonciert. Zu Neapel gouf et "guaglioni" fir Pizzaen um Trottoir ze verkafen. Slyly hu si d'Sue vun de Reesender fir d'éischt kritt, duerno ass den Zuch fortgaang a si si mat Suen a Pizza gelooss.

Lues a lues si mer Mailand méi no komm. Am Zuch op Domodossola hunn ech erëm d'Emotioun gefillt, déi ech 5 Joer virdru fir d'éischt erlieft hunn: de Lago Maggiore, d'Ossola Bierger, d'Stengdächer. Dës Kéier zesumme mat mengem Mann Giuse. Géint de Mëtteg hu mir eis Ziel erreecht.

Dem Giuse Armando seng Mamm a säi Papp hunn op eis gewaart. Et war e Feier: wa se d'Klacke kéinte maachen.

E schnelle Mëttegiessen mat der Mamm Olimpia an dann an eiser neier Crèche am Motta Quartier fir ze raschten. Den Dag drop hunn ech meng Aarbecht an der Fabrëck erëm opgeholl an de Giuse ass zrëck op de Chantier.

Meng Gedanken si bei menger Mamm gaang fir mäi Mangel un Ënnerstëtzung, awer mäi spirituellen Direkter Don Benetti huet mech encouragéiert ze bieden, a mir verséichert datt vill Leit hatt

gär hunn. Heiansdo sinn d'Giuse an ech fir d'Mëttegiessen bei hiert Haus gaang, a si huet et genoss. Mëttlerweil hat eng vu menge Schwësteren eng Aarbecht fonnt fir nei Ënnerstützung fir d'Famill bäizedroen.

Kuerz drop hu mir der Mamm, Mamm Olimpia a Papp Armando ugekënnegt, datt si am Juli Grousselteren ginn.

Ech hunn ugefaang Schwangerschaft Onbequemheet ze fillen awer d'Aarbecht huet geruff. Dann waren d'Aarbechter net geschützt wéi se elo sinn. De Giuse huet et fäerdeg bruecht eng besser Aarbecht ze fannen wéi um Bauplatz dobaussen: eng kleng Fabrik mécht Holzartikelen wéi Faassstecker, Tools fir d'Wollstécker z'entdecken an och "Paungi" (Holzspinner). Am fënnefte Mount hu mir ugefaang d'Geschäfte ze besichen op der Sich no enger Wagon fir den zukünftigen Neigebuerenen. D'Breet war ëmmer méi grouss wéi d'Entréedier a mir hu missen décidéieren heem ze plënneren.

Deemools waren et keng Agencen, Dir sidd gaang an hei an do gefrot. D'Providence huet eis en Appartement um zweete Stack vun engem Haus zu via Scapaccino fonnt, direkt no beim Pelzwierk.

Bannent kuerzer Zäit hu mir de Plënneren organiséiert. Mir waren net méi am Stadkär, awer och net wäit ewech, méi no bei menger Aarbechtsplaz.

De monatleche Loyer war 8.000 Lire, vill fir eis schwaach Léin, awer d'Appartement war agreabel an hell. Am Haff kéinte mir och e puer Quadratmeter Land hunn, wou ech aromatesch Kraider a Blumen wuessen, meng Leidenschaft.

Nodeems mir d'Schlëssel kruten, hu mir d'Zëmmer gebotzt an d'Fënstere mat schéine Gardinen mat Valancen a Spëtzegardinen an der Kichen verkleed. Wann d'Beweegung fäerdeg war, ass d'Liewen weider wéi normal. Mäi Bauch gouf

ëmmer méi opfälleg. Enges Daags huet e Kolleg mech gefrot wéini ech fir de Congé de maternité doheem wier an huet mech ugeroden bei de Gynäkolog ze goen. Also hunn ech de Rendez-vous privat gemaach. Den Dokter huet mech bal ausgeschwat datt ech ze laang gewaart hunn: "Du kanns nom sechste Mount net schaffen an Dir sidd schonn am siwente Mount: Dir hutt e Risiko geholl." Den nächsten Dag hunn ech d'Dokument op de Büro geliwwert an och den Employé sot ech wier naiv.

Mëttlerweil hunn ech d'Layette virbereet andeems ech Pullover, Hiemer, Schong a Wëndelen aus ale Blieder gestréckt hunn, déi meng Mamm mir geliwwert hunn.

Mir sinn och d'Wunneng kafen, déi ech mat vu mir an neutralen Faarwen gesträifte Blieder preparéiert haten, ouni ze wëssen ob et e Jong oder e Meedchen war. Endlech, den Owend vum 2. Juli ass mäi Waasser gebrach a mat de Valise scho gepackt si mir zu Fouss an d'Spidol gefuer. De Gynäkolog, dee mech ënnersicht huet, sot dem Giuse, hien kéint heem goen. D'Aarbecht war just ugefaang an et huet ongeféier 20 Stonnen gedauert. Den nächsten Dag ass hien zrëck an d'Maternité, während ech nach am Gebuertsraum gewaart hunn.

Zu engem gewëssen Zäitpunkt gouf e Jong gebuer an d'Infirmière ass gaang fir dem Puppelche säi Papp ze soen, dee bal vun Emotiounen krank gefillt huet. No enger Stonn konnt si eist éischt Kand, deen den Armando genannt huet, wéi säi Grousspapp ëmklammen. No e puer Stonnen goufen och Grousselteren, Monni a Koseng informéiert. Et schéngt wéi wann hien den éischte Puppelchen op der ganzer Welt wier.

Kapitel fofzéng - Mir soen Gott Merci ...

D'Infirmièren an der Maternité hunn dës Kreatur vu Flesch a Blut e puer Stonnen no der Gebuert op mäi Bett bruecht. Si hunn et op meng Broscht geluecht. Aner wéi d'Luppepopp déi den zizi fir mech als Kand gemaach huet.

D'Spidol bleiwen dunn eng Woch. Virum Heemrees si mir an d'Spidolskierch fir d'"Preinung" gaang, e Segen vum Paschtouer.

An der Ward war alles prett fir heem ze goen, awer mäi Kapp huet ugefaang ze spinnen. D'Heemecht huet mäi Féiwer getest: 39. Meng Popp an ech hu missen nach zwee Deeg bleiwen. Endlech Donneschdes den 12, bal geheelt, si mir heem komm. E Sonndeg 15. gouf den Armando mam neie Rollstull mat sengem Papp Giuseppe, senger Frëndin Mariuccia als Pätter a sengem Pätter Basilio, engem Frënd vum Oratorium, an d'Daffont bruecht. Ech hat net d'Freed un der Manifestatioun deelzehuelen, well déi Eelst aus Apelglaube eis ugeroden hunn doheem ze bleiwen. Ech hu mech zefridde gemaach mat enger klenger Erfräschung ze preparéieren.

D'Liewen als Dräier war anescht, awer ech sinn zimlech gutt zesummekomm. Ech hat vill Mëllech, de Puppelchen ass gewuess an ech hunn en all Woch an d'Crèche geholl fir Kontrollen.

Leider sinn ech um Enn vun zwee Méint zréck an der Fabrèck gaang. Et waren deemools keng Crèche. D'Groussmamm hate sech zougestëmmt fir all eng Woch no him ze kucken.

Wéi ech déi sechs Auer Schicht geschafft hunn, huet de Giuse hien verbannen ier ech op d'Aarbecht gaangen an hien op seng Destinatioun bruecht. Am Onbewosst huet dëst Kand gelidden an ech hunn zesumme mat him gekrasch.

Leider konnt ech d'Aarbecht net verloossen. Lues a lues hu mir

mam Glawen d'Rees als Dräier weider gaang: déi éischt lessen, déi éischt Schrëtt ware wonnerbar Saachen. Um éischten Dag vun der Spillschoul huet Giuse endlech eng besser bezuelend Aarbecht fonnt. E puer Joer war hien Hausmeeschter an der Grondschoul, duerno gouf hien an d'Gemeng geruff fir de Poste vum Conciliateur ze iwwerhuelen.

Dëst huet eng Geleeënheet geschaf fir meng Aarbecht an der Fabrik ze verloossen a mech dem Kand ze widmen während ech waarden fir him e kleng Brudder ze ginn. De 17. August 1962 ware mir frou iwwert d'Gebuert vun eisem zweete Kand. De Luciano war hell Haut mat blonden Hoer, de Géigendeel vum Armando. E Mäerchenbuch. E Sonndeg 26. gouf hie mat sengem Papp Giuse, senger Pätter-Koseng Mariuccia a sengem Pätter Antonio, dem Giuse sengem Brudder, gedeeft. Och dës Kéier hunn ech missen doheem bleiwen. Nodeems mäi Congé de maternité eriwwe war, hunn ech meng Aarbecht verlooss fir meng zwee schéin Kanner ze widmen.

Den 1. Oktober 1962 huet den Armando den éischte Schouljoer mat sengem bloe Schürze a Schoulsak op der Schëller ugefaangen. Mir hunn et dem Enseignant Leopardi e puer Tréinen uvertraut.

An der selwechter Zäit huet de Buergermeeschter vun Domodossola de Giuse aberuff an huet him Ënnerkunft um zweete Stack vum Stadgebai ugebueden, dee fräi bliwwen ass wéi de Gemengebode pensionéiert war. An e puer Deeg hu mir de Plänneren organiséiert. Mir haten all equipéiert am Zentrum. Owe, wéi déi grouss Dier zou war, ware mir d'Herrscher vun der Stad. Mir konnten d'Demonstratiounen bequem vum Balkon vum Buergermeeschter kucken. Vun eise Fënstere konnte mir en Deel vum Maart mat enger honnertjäreger Traditioun gesinn.

Mëttlerweil huet de Luciano seng éischt Schrëtt gemaach: Hie

war de Maskottchen vun de Gemengebeamten ginn.

Fir dem Giuse seng Pai z'ergänzen wollt ech eng Aarbecht erfannen. Ech hunn ugefaang Fënsteren, Better a Këssen fir Frënn unzedoen. D'Wuert huet sech verbreet an dofir sinn ech d'"Gardin Lady" ginn. A senger Fräizäit huet de Giuse geléiert d'Assemblée vun de Linnen virzebereeden a Gott sei Dank konnte mir e méi bequem Liewen genéissen.

Den 1. Oktober 1968 huet de Luciano och mam Schoulmeeschter Luisa Cerri an d'Schoul ugefaangen.

D'Zäit ass séier vergaang. Am Summer ware mir mam Campingzelt an d'Vakanz ronderëm Italien gaang. Heiansdo bis op Sizilien, op meng Heemechtsstad.

Am Juli '73 ware mir zu Val d'Aosta op Camping an ech hunn ugefaang déi éischt Symptomer vun der Schwangerschaft ze hunn. De 16. Februar 1974 koum déi kleng Schwëster Daniela fir den Armando, dee bal 18 Joer al war, an de Luciano, deen zwielef Joer al war. Et war d'Fuesenzäit an d'Leit, déi op de rosa Bändchen op der Dier vum Stadhaus gekuckt hunn, hu geduecht datt et e Witz wier. De Paschtouer huet eis ugeroden d'Daf an Ouschternuecht ze feieren, mat eiser Frëndin Gianna als Pätter an eisem Schwoer Benito als Pätter.

Nieft dem Apelglawen hunn ech och dës Kéier an der Nuecht vum 13. Abrëll un der Manifestatioun deelgeholl. Den Dag drop waren honnert Gäscht an der Receptioun am Oratorium.

Daniela ass och grouss ginn a mir sinn elo eeler. Eis dräi Kanner hunn eis 7 Enkelkanner ginn: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia a Matteo.

D'Geschicht ass op en Enn. Den 19. September 2015 hu Giuse an ech zesummen 60 Joer gefeiert.

Mir soen Gott Merci, der Muttergottes an all deenen, déi eis gär

hunn.

La Mazza Concetta Maglio, gebuer den 18. Abrëll 1936 zu Novara di Sicilia.

Index

1. Dem Papp sengem Haus	7
2. Aus döser Welt	15
3. Spiller am Sand	28
4. Ueleg, Spindelweben an dat béist Auge	40
5. D'Eule	47
6. Vossia pardon me (D'Liicht vun de Stären)	53
7. Emilia	61
8. De Fluch vun de Schwalben	67
9. D'Dier vum Himmel	75
10. Déi schéin Tusa	81
11. Porzeläin Gesiicht	86
12. Violett	90
13. Neit Liewen	96
14. Eis éischt Nester	99
15. Mir soen Gott Merci...	103

